

Kaitse Kõne

Kalevi malevkonnale
lipu annetamine.

Foto Uustalu.

N° 9
1 9 3
30 senti

Mööbliäri

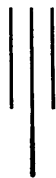
ja

-tööstus

J. Kallo

Tallinn, S. Karja 18

Kõnetraat 446-89

Soovitab oma rikkalikust valikust kõiksugu

mööblit, toa siseseseadeid kui ka

üksikult

Hinnad mõõdukad.

Järelmaks võimal-

datud.

TOIMETUS:

Tallinnas Kaarli t. 8, kaitseliidu peastaabi ruumes.

Vastutav toimetaja kol.-ltn. J. Maide, telefon 451-94.

Tegev toimetaja leitn. A. Treufeldt, telef. 451-89.

Toimetaja kõnetunnid kella 10—12.

Kaastöö arvatakse tasu alla, kui sellele tasunõudmine on peale kirjutatud. Tarvitamata ja tagasisaatmiseks märkimata käsikirju alal ei hoita.

TALITUS:

Tallinnas Kaarli t. 8.

Talitus on avatud iga päev kella 9—3. Tel. 451-89.

Tellimishind aastas 6 krooni, 1/4 a. 3 kr., 1/2 a. Kr. 1,50, kuus 50 senti.

Kuulutuste hinnad à üks lehekülj: teksti ees 50 kr., tekstis 80 kr., teksti järel 40 kr. Väline kaas 80 kr., sise- mised 60 kr.

Nr. 9

1932

SISUKORD:

Õp. P. Kuusik: Nelipühiks. Juulus.
Kindr. L. Malmberg: 16. mai Soomes.

— *dt.:* Mu isamaa on minu õnn.

— Nobeli rahuauhind.

O. Treimann: Helme.

K. Kerberg: Kaitseleililaste metsapäevist.

Konsul E. Vesterinen: Kaitseväelaste metsaharrastusi Norras ja Soomes.

Toivo Heino: Ukko Pekka inimesena.

— Tankid tuleviku sõjas.

— Paul Doumer †.

K. Jaagupson: Peravalla «rakkus käd». — Veste.

J. Tederson: Esimesi lennukumodelite harrastusi Eestis.

— Kalevi malevkond uue lipu all.

— Kalale! Veste.

— Kaitseleidu töö ja elu.

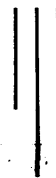
— Toimetusele saadetud kirjandus.

Kohvik

H. Feischner

Tallinn, Harju 45,

tel. 445-00

Alati saada suures valikus torte, kooke, küpsist, kollast saia ja mitmesuguseid viini saiu, šokolaadkompvekke. Mesi ja siirupkooke. Jäätist. Võtame vastu tellimisi kõiksugu magusate roogade peale igal ajal.

Ar 5321
Kaitse

EESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

Kaitse Kodu!

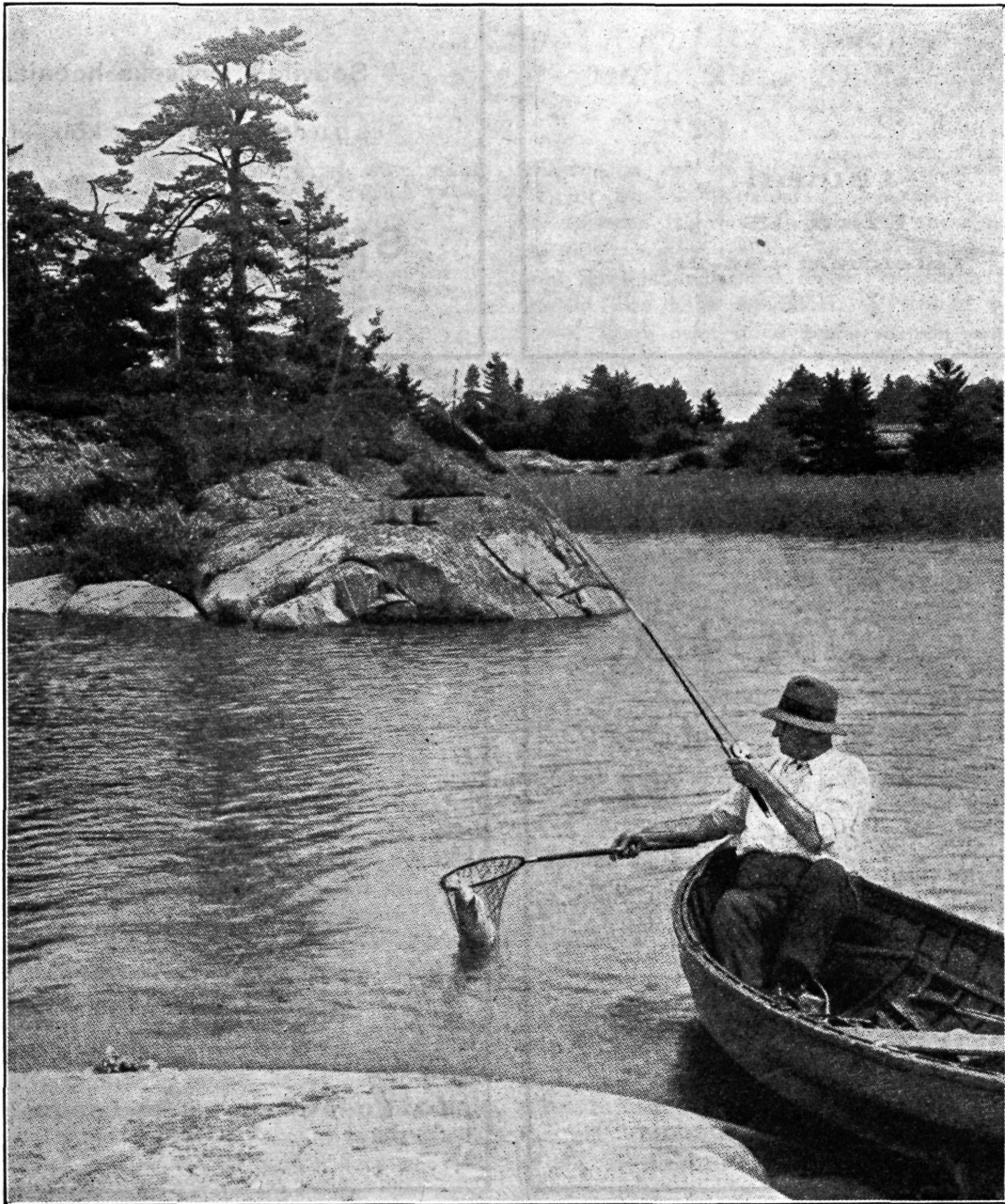
ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 9

Tallinnas, laupäeval, 14. mail 1932

VIII aastakäik

HÄID PÜHI!

I järgu
rätsepatöökoda
E. Sepp

Tallinn
Pikk 15
Telefon № 434-21

O/Ü. „ESTO“

Tallinn, Pikk t. 47   Kõnetr. 444-22

Soovitab suviseks hooajaks
suures valikus kõiksugu
spordiabinõusid

Mineraalvete ja karastusjookide
tehas

Firma prov.

R. Scheibe,

omanik A. B. Schwallbach

Tallinn, S. Tartu 14.   Tel. 304-93.

Soovitan oma laost kal-
lite välismaa tervisrohu
mineraalvete asemel
kodumaal valmistatud
kunsflikku mineraalvett.

*Limonaadi, selfersit, tsitron-
soodat, mõdu j. n. e.*

Alafiselt värskelt laost saadaval.

Suurim ja vanim savitööstus
Tallinnas

J. OHA

Ole tän. 27, tel. 435-96. Korter Nõmmel, tel. 522-58.

Müün kõiksugu värvi-
lisi ahjupotte oma ja
välismaa tööstusest.
Võtan enda peale teha
kõiksugu potisepatoid
täielise vastutusega.

Kõige paremad maksutingimused.

Nelipühiks

*„Kaitse Kodu!“ kirjutanud Tallinna
vikaarõpetaja Paul Kuusik*

Issand on vaim; kus nüüd
Issanda vaim on, seal on vaba-
dus!

(2. Korintuse 3. 17.)

Nii mitu, keda Jumala vaimu
läbi juhataakse, need on Ju-
mala lapsed!

(Rooma 8. 14.)

Pühitseme nelipühi. Eks ole tõsi, et nad kipuvad otsekui varju jääma teiste suurte pühade kõrval? Ma mõtlen, jõulu- ja ülestõusmispuhade kõrval.

Jõuludest ja ülestõusmispuhadest on igal harilikul inimesel oma kindel ettekujutus, selge mälestus ja isiklik suhtumine neile: see lihasse ja luusse kasvanud igatsus rõõmu järgi — keskjalvel, külmal ajal, ja siis — kevade tulekul — igatsus uue, õitsva elu järgi pärast talvist unevaikust. Ja usuliselt: jõululaps — Jeesus Kristus — kui suurim rõõm inimkonnale, kui „kõige ilma õnnistus, kõige rahva rõõmustus“; ja ülestõusmispuhil — Kristuse võit surma üle — kui suurim võit inimkonnale, võit surma ja pimeduse ja patu-võimu üle!

Aga nelipühi?!

Tõsi, meele tulevad Kristuse sõnad, et ta tahab saata oma „Trööstija“, Püha Vaimu; et ta ei taha oma järelkäijaid jätta „vaesteks lasteks...“ Ja sa kuulad kirikus sõnumit sellest, kuidas nelipühil sündinud „suur kohisemine“ taevaalaotuses, kuidas „lõhutud tulekeeled“ ilmunud jüngerite peadele, kuidas kõik saanud Püha Vaimu ja hakanud kõnelema „võõraid keeli“... Usulahkudele suurim ja tähtsaim püha! Kuid harilikul surelikul, „ilmalapse“, jätab see kõik enam-vähem külmaks. Ei suuda haarata samal määral kui jõulu- ja ülestõusmispuhad. Miks? Seepärast, et usklikud ringid suhtuvad sellele nelipühi sündmusele sügava igatsusega, hingest hoovava ja nuga, mis harilikul surelikul puudub või on olemas üsna nõrgalt. Ka neist jüngerist, kelle juures sündis nelipühi ime,

kuuleme, et nad on viibinud koos põleva igatsusega: üksteistkümme oli neid koos, kaheteistkümme (Juudas Iskariot) oli vahepeal enese üles poonud; mälestust temast — kui häbiplekist — tahtsid nad, need järelejäänud, nüüd hoopis kustutada ja kaotada; seadsid üles kaks kandidaati ja heitsid nende vahel liisku, kumb neist nüüd peaks astuma äraandja Juudase asemele, et end inering oleks jälle täieline. Lühidalt: palav igatsus täiuslikkuse järgi! Ja siis — vastuseks sellele palavale igatsusele — võiski sündida ime ülalt!

*

Meie maa-kogudustel on kombeks nelipühiks kirik ehtida haljaste kaskedega. Ja jumalateenistust pidada „nelipühi kaskede all“. Ilus komme! Kogudus on asetatud eluvärskete, roheliste kaskede alla — „Vaata, ma teen kõik uueks!“ — Koguduse silm ja mõte seotakse ka väliselt selle külge, mis Looja meile looduses valmistanud: kõik uueks, haljaks, lillerikkaks!

Kogu loodus on siis otsekui avar, pidulikult ehitatud kirik: jalgealuseks on pehme lillerohke vaip; sammasteks on taeva poole sirguvad puud, elurõõmsad ja ülendavad oma kevadises ilus; orelis — lindude koorid ja solistid oma pühaliku kiituselauluga; ja jutlust ütleb Suur Jumal ise — „Vaata, ma teen kõik uueks!“ Vete vulina kaudu, metsade kohinas, lillede lõhnas, noore rohu õrnas hõljumises — kõiges selles avaldub üks mõte: nelipühi pakub uut rõõmu, uut elu, uut õnnistust, ja peamiselt — uut vaimu!

Nii tahab nelipühi olla meile üheks elavaks mälestuspühaks ja sisemiste elamuste pühaks sellest, kuidas kõik meie enestesees ka peab uueks saama! Mälestuspüha ristikoguduse kevadisest õitseajast, sellest vaimustuse ajast, mil jüngerite salgakesel ärkas uus elu, võidurikas usuelu allikas, mis peagi tungis edasi iga ilmakaare poole ega tahtnud tunda ühtki tõket.

Ja nii on nelipühi meile eluline tõekssaamine ja täidmine sellest, mida juba prohvet Heseekiel oma pilguga tuleviku aegadest oli ette näinud, kui ta kuulutas, et Jeruusalema templi all tärkab värsket vee allikas ja kogu maailma hakkab laiali saatma oma karastavat veevoogu. Kuhu see püha vesi iganes tungib, seal lõõvad lehte ja katavad endid eluõilmetega puud. Isegi Surnumere kõlbmatu vesi saab elustatud!...

Sellise sõnumiga peaks nelipüha küll olema lähedane ja omane inimeste südameile!

Ja ometi ta on võõras. Miks? Kes vastab mulle?

Ma arvan, võõraks jäänud on ta seepärast, et inimeste elu on sammunud võõrast rada. Meie tegelek, igapäevane eluvaim on teine kui see vaim, millest kuulutab ja kõneleb nelipüha!

Haridus on tõusnud. Kui veel möödunud aastakümneil leidis inimesi, kes ei osanud kirjutada oma nime, vaid nime asemel paberile maalisiid kolm risti, siis nüüd on lugemine, kirjutamine igamehe asi. On saanud eluliseks tarviduseks. Kooli, raamatu, ajalehe, seltside ja koosolekute kaudu on kogu elu edenenud. Ja see on hea ning tervitatav. Kuid — kas ühes sellega on inimesed saanud paremaks?? — Mul on raske sellele kindlalt kujul jaatavalt vastata... Mulle tundub, et pea ja mõistuse edenemisega pole kaugeltki täiel määral sammunud kaasa süda, meie hinge- ja tundeelu!... Ja ometi januneme kõik täiuslikkuse järgi!

Aur ja elekter on igalpool inimeste teenistuses. Mere sügavustes ja õhu kõrgustes käib inimlaps ringi kui kuningas, kui looduse valitseja. Jõukamaks ja rikkamaks, targemaks ja julgemaks on inimene muutunud. Lubage küsida, kas on ta ka õnnelikumaks ja rahulikumaks saanud?... Ja ometi januneb ta õnne järgi! —

See vaim, millest nelipühid jutlustavad, on ühenduse, ühtluse vaim Loojaga, on Püha ja pühitsev Vaim. Kosutav, karastav, uuendav ja õigele elule äratav vaim! Kuna see vaim, millega tegelik eluvool sõuab kaasa, on kavakindel Looja lahkumisev vaim. Seepärast sammuvad temaga — kõige edu juures — kaasa ometi toorus,

kõlvatus, metsikus ja häda. Loomulikult rohkem kultiveeritud ja peenemal kujul kui ennevanasti, aga seetõttu ka mõõtmatu kohutavamas masstaabis külvates needmist meie ellu. Kui silmapilgukski kutsuda endale vaimusilme ette sõda — ta mineviku mundris, ja sõda — ta uue aja koledustega, siis juba seegi võrdlus ütleb meile kõik.

*

Aga hoopis võõras pole ka nelipühi Vaim meie siiski mitte:

kus inimene oma muremõtteist ärkab ja õnnetu oma valuvoodilt tõuseb ja — Jumalat usaldama hakkab, Tema tahtmist oma elus lapseliku südamega vastu võtab;

kus mõni saab võidu ahnusest ja omakasupüüdeist praegusel päeval, mil peagu kõik kurdavad raskete aegade üle, ja Samaaria mehe abivalmi ja armastava oleku laseb tõusta oma elus heleda tähena;

kus keset üldise egoismi ja hoolimatuse olukorda ärkab arusaamine, et oleme ikkagi lüüdi üksteise küljes ja et meil on ikkagi mitte ainult õigusi elult midagi saada, vaid ka kohustusi elule anda, ja nõnda pind valmima hakkab uuele lootusele, usule, armastusele — seal on nelipühi Vaim oma tööd tegemas ka tänapäev!

Seda Vaimu ärgem kaotagem ega laskem kaduda! See on Elu-Vaim!

Nagu rind igatseb kevadise värskendava õhu järgi ja on õnnelik, kui ärkavast loodusest teda täie hooga võib vastu võtta, nii püüdkem olla ka meie kogu oma eluga selles väikeses, ilusas Eestis, mida vabaks ostnud vendade veri: sirutagem oma paremad püüded ja igatsused välja selle Vaimu järgi, ära tundes, et see võib tuua värskendust ja pühitsust meie elule. Võtkem ta vastu, laskem tal puhastada ja saata meie elu, laskem tal õnnistada endid kõigis ülesandeis, mis kellelegi osaks. Siis täidame oma kõrgeimat elusihiti! Siis — „oleme Jumala lapsed, kui Püha Vaim meid juhatab!“

Tallinn, 1932.

16. MAI SOOMES

«Kaitse Kodu!» kirjutanud soome kaitse-
liidu ülem kindral LAURI MALMBERG

Soome vabadussõja viimased lahingud peeti mai-kuu lõpul 1918. a. Samal ajal kerkis mõte vabadus-armee pealinna marssimisest nagu sümboliks sellest, et maa on vaba ja tal on oma armee. Kavatsus teostati ja nimetatud kuupäeval nägi pealinn Soome äsja-seist võitlusist tagasi pöörduvat talupoegade armeed, kes tõsi küll ei esinenud paraadmundreis, kuid kes seda rohkem oli usaldustäratav. Sellest marsist kujunes suur vabadussõja pidu, kus mitmel rindel võidelnud relvavennad kohtusid ja kus vabadusvõitluse juht „Valge kindral“ oma võidurikka armeega näitas ennast rahvale. Niivõrd meelejääv oli selle päeva mõju, et aasta hiljem nagu enesestki mõistetavalt oli jälle 16. mail paraad, millest võtsid osa armee eriliigid ja igalt poolt siseriigist saabunud kaitseliidu osad.

Nõnda sündis püsima jäänud komme pühitseda vabadussõja suurimat mälestuspäeva 16. mail, milline päev on ka välja kuulutatud armee lipupidustuste päevaks. Aasta aasta järele on sel päeval nähtud Helsingis suurt, riigi kaitseväge mõlemaid osi esindavat paraadi.

Selle päeva pühitsemisel on olnud eriti suur täheendus kaitseliidu suhtes. Algaastail, kus liikmete arvu tõstmise oli ja pidigi olema esikohal, levitas see sündmus kaitseliidu ideed kogu riigis. Idee levitamine sündis sel teel, et paraadile saadetavad mehed püüti valida nii, et kõik vallad olid esindatud ühtlasi, kuid igakord läkitati uusi mehi. Kuna iga aasta paraadist võttis osa mitu tuhat meest, kanti jutud ja arusaamine kaitseliidu kiiresti kasvavast jõust laiali igasse linna ja külla.

See oma poolt tõstis ühtekuuluvuse tunnet. Neil paraadidel on olnud ka suur täendus ses suhtes, et ühes nendega on Soome noor kaitsevägegi ennast tutvustanud mitte ükski oma rahvale, vaid ka paraadile kogunenud diplomaatkonnale. Neil puhkudel on erilise tähelepanu enda peale tõmmanud kaitseliit.

Kui vabadussõjast oli möödunud 10 aastat, saavutas see iga-aastane ülevaatus oma haripunkti, mida veel oma poolt tõstis daani kuninga tookordne võõruskäik Soome. Paraadist võttis tol korral osa m. s. kolm kompaniid invaliide esimese üksusena ja kaitseliidu ees marssis kaitseliidu auülem kindral Mannerheim.

Pärast seda pole ülemaalist paraadi enam olnud 16. mail. Kuid pidupäev ise pole seepärast siiski ununenud. Vastuoksa on selle päeva pühitsemine oma iseloomult süvenenud. Ta on murdnud endale tee Soome kõige kaugemaise soppidesse. Sel päeval lehvivad lipud kõikjal. Armee iga väeliik korraldab kaitseliidu paraadi. Samuti teevad ka kõik soome rohkem kui 600 malevkonda. Vabadussõjas langenute sangarhaud on koht, kuhu nad siis juhivad oma rännaku, seal oma read sulgevad ja langetavad oma lipud.

L. Malberg

MU ISAMAA ON MINU ÕNN

SOOME LIPUPÄEVA PUHUL

Kindral-leitnant SIHVO,
Soome kaitsevägede ülemjuhataja.

Kindral L. MALMBERG,
Soome kaitseliidu ülem.

Tugev on see rahvas, kellel püha ja kallis on tema rahvuslikke püüdeid sümboliseeriv embleem — rahvuslipp. Lipul on sügav ja tõsine tähendus. Ta esitab kõrgemaid inimeluväärtusi. Ta manab esile rahva mineviku, liidab olevikus üksikud kodanikud riigi iseisvuse tunnuseks vabaks rahvaks ja kohustab neid tuleviku tööd oma kodumaa kasuks oma parima arusaamise järgi kindlalt ja julgeil tähistel edasi arendama.

Kaitseväge lipp on rahvaste juures sama suure au sees nagu rahvuslippki. Sõduri suurimaid vourusi on ustavus oma riigi ja väeosa kaitsele, mida kui aatelist tunnusmärki peab kaitsma viimse veretilgani, nagu kõiki teisi elu väärtusi.

Kui tugevasti rahvas on kiindunud oma rippumatuse ja mil määral ta evib kaitsetahet ja kaitsevaimu, tõestub selles poolehoidus ja austusavalduses, mida ta üles näitab oma paremaile poegadele — nende aupäevil.

Igal aastal 16. mail näitavad soome kaitsejõud ülemaalse esinemisega ja võimsa üldparaadiga Helsingis

senativäljal oma kaitsevalmisolekut ja nagu kinnitavad ustavusvannet ja truudust lipu kaudu oma rahvale, s. o. riigile. Soomes kõrgelt arenenud lipukultuse kohaselt ühinevad sel päeval kaitsejõududega määratud rahvahulgad ja avaldavad suurimat lugupidamist ja armastust oma armeele. See ei ole mitte ainult kaitsejõudude, vaid võib liialduseta öelda kogu iseteadliku rahva suur ja sügav arusaamiseavaldus oma taheteist ja kaitsejõudude tähtsusest ja ülesandeist.

Tugev ja õnnelik on see rahvas, kel on päevi, mil välispool kildkondlikke ja erakondlikke püüdeid võidakse olla spontaanselt ja vabalt ilma surveta ühemeelne ja kinnitada: „Mu isamaa on minu õnn ja tema kaitse mu pühim kohus ja hool!“

Meie hõimuaadete ja ühiste püüete nimel soovib iga tõsieestlane, kel püha meie sugurahvaste ühine saatus ja rippumatu enesemääramise õigus, meie põhjamaade rahu nimel Soome kaitsejõududele nende aupäeval õnne ja püsivat tahet seista nagu tugev tamm varjuks ja toeks oma rahvale ja ilusale tuhandejärvelisele isamaale!

—dt—

Nobeli rahuauhind

Mida mõtles Nobel selle all ja kuidas seda on tõlgitsetud

Berta von Suttner, tähtsaimaid rahuapostleid ja sõdade vastaseid, jutustab, et Alfred Nobel on oma mõttele saanud algatuse ühest keskustelust temaga rahuküsimuste üle. Ta oli kindlasti veendunud, et sõdadele tuleb teha lõpp. See ind ja südidus, millega Berta von Suttner seda mõtet väsimatult taotles, avaldas talle sügavat mõju, nii et juba esimene kokkusaamine temaga määras kindlaks kuju seni väljatöötamata plaanidele Nobeli hiiglavaranduste kasutamise kohta.

Kuulsa testamendi juures rootsi insenerid Leonhard Huss, R. H. Strehlenert ütlesid kohtuprotsessil, mille Nobeli perekond selle testamendi vastu välja kutsus, et Nobel on neile korduvalt avaldanud oma plaane kogu oma varanduse anda üldsuse kasuks tarvitada. Härra Huss tõi selle juures esile järgmise Nobeli ütelse: „Minu perekond on küllalt rikas. Ta ei tarvita rohkem kui tal juba on... Ma ei tunne end mingil kombel kohustatud olevat minu raha veel sinna juure panema, mis minu perekond juba endale on kogunud. Minu soov on asutada üks vaimne perekond, mida kõikide aegade peale ette tahaksin panna minu raha abil inimkonna teenistusse, et ta annaks sellele oma parima!“

Nii teadis ta, mis ta tahatis. Ta varandus polnud määratud ta perekonnale. Kuid ta ideede positiivne külg võttis kindla kuju alles Berta von Suttneriga kokku puutudes.

„Maailmas on unistajaid inimesi, kes ilusat ja suurt inimkonna hüvedeks välja mõtlevad. Asjaolud ei luba aga alati neid visioone ja unenägusid teha tõelisteks. Ja just sääraseid illusioone on maailmale vaja!“

Need olid Nobeli sõnad ja mõttekäik, mis teda juhtis sellele, et ta oma hiiglavaranduse kasutamisele määras säärase haruldase kasutamisiivi.

Ta pärandab oma perekonna ühele vähem jõukale harule umbes 1 miljon rootsi krooni ja kuulsale heategevale asutusele — Nobeli kapitalile — 35 miljonit. Ta nägi ette iga-aastaseks väljapanekuks viis auhinda,

ca 150.000 krooni, saavutuste eest patsifismi, füüsika, keemia, arstiteaduse ja literatuuri valdkondades. See summa pidi tema arusaamise järgi olema küllaldane selleks, et selle saajaile võimaldada teistega võrreldes mõnus äraelamine.

Kõnelustes oma sõpradega on ta lähemalt avaldanud, kuidas ta selle summa kasutamist oma „vaimse perekonna“ liikmete poolt ette kujutab. „Teadusmehed,“ ütles ta, „seavad sellega endale sisse labora-

tooriumid. Patsifistid ja kirjanduseinimesed võivad endale chitada maja ja ülejäänud raha protsentidest veeta tagasihoidlikku, kuid muretut elu.“ 150.000 rootsi krooni olid tol ajal küllaltki mõjuv summa. Meelestades oma karmi võitlust tunnustamise ja edu eest oli ta sooviks teisi kaitsta säärase elunähtuste eest.

Kuid Alfred Nobeli küllalt selgesti väljendatud mõttele vaatamata näeme tänapäev ta varandust teenivat peamiselt maailmakuulsuse ja edu saavutanud suurusi igal alal, eriti aga patsifismi ja kirjanduslikul alal. Nobeli auhind, vähesed erandid välja arvatud, on seni määratud isikuile, kellele on tundmatu alandav võitlus leiva pärast, või jälle neile, kes sellest võitlusest juba võitjaina on möödunud.

Nobeli sooviks oli Berta von Suttnerit toetada ta võitluses väevähenduse ja rahu- aate eest. Kuid nagu pilkeks

mõisteti auhind enne teda kuuetele isikule — Henri Duntant'ile, Frederic Passy'le, Elic Ducommun'ile, Albert Gobat'le, W. Randall Cremer'ile ja rahvusvahelisele seaduste instituudile; nende seas on ka ainult šveitsi patsifist Gobat seda liiki mees, kelle toetamisele Nobel oli mõtelnud. Kui von Suttner viimaks aastal 1905 sai rahuauhinna, ei olnud tal sellest enam suurt kasu, kuna lõviosa toetusest kulus võlgade tasumiseks. Andrew Carnegie'le sai osaks vabastada suur patsifist ta elu lõpul rahalisest kitsikusest.

Seejärele sai rahuauhinna Theodor Roosevelt, „tasuks“ rahuõbituse eest Vene ja Jaapani vahel. Temale mitte ainult polnud vaja seda raha, vaid ta polnud ka mitte midagi teinud üldise väevähenduse ja

ALFRED NOBEL,

rahuauhinna asutaja.

Nõudke ainult tuntud prov. JÜRGENS'i **BOR-TYMOL seepi.**

Londonis suure aurahaga kroonitud. Kaubamärk: „Pesev laps“.

Kõrgeimas headuses tualettseep: vistrikkude, tedretähtede, päeva-
põletuse ja üleliigse higistamise vastu, teeb naha siledaks ja valgeks.

Müük apteekides, rohu- ja teistes paremates kauplustes.

rahu kasuks, nagu see Nobeli ja B. v. Suttneri arvamide järgi kõigi rahupüüete lõppsihiks peaks olema. Sama tendents ilmneb ka järgnevate rahuauhindade mõistmisel E. T. Moneta'le, L. Renault'le, Frederik Bajer'ile, A. M. F. Beernaert'ile, Baron d'Estournelles de Constaat'ile, rahvusvahelisele rahubüroole Bernis, T. M. C. Asser'ile, Alfred Fried'ile, Elihu Root'ile ja Henri La Fontaine'ile. Suurem osa neist auhinna-
tuist olid jõukad ja paljud juba vanad, nii et varsti pärast auhinna saamist nad surid ja Nobeli rahad pärisid rahuaatele ükskõiksel suhtuvad sugulased.

Kui Nobel 1896. a. suri, tõstis perekond tema testamendi vastu protsessi. Viieaastase heitluse järele rootsi kohtuis sai viimaks Nobeli varandus auhinna kuratooriumi valitsemisele ja see algas auhindade jagamist oma äranägemist ja arvamist mööda, vältides Nobeli poolt ülesseatud põhimõtteid. Nähtavasti meelest viimaks kuratooriumile, et ta on läinud kõrvale testamendi õigest täitmisest. Tehtud väärsamme püüti siis teha heaks ettepanekuga, et auhinnatud, kes ise raha ei vaja, rahulduksid ainult auga ja raha annaksid edasi sinna, kus seda hädalisemalt vajatakse.

Roosevelt oma auhinnaga talitaski nii, andes selle üle ühendriikide valitsusele „rahunõukogu“ organiseerimiseks. Maailmasõja puhkemisel võttis ta aga oma raha kongressilt tagasi. See kõlab naljana, kuid on tõsiasi, et ta need 150.000 rootsi krooni andis sõjaabi organisatsioonide kasutada!

1914.—1916. aastani katkestati rahuauhinna väljandmine, olgugi et teaduslikke ja kirjanduslikke auhindu jagati edasi. Jälle tõendus Nobeli ideede väärtõlgitsemisest. Kui auhinna määramisel oleksid olnud mõõduandvad Nobeli vaated, siis just neil aastail oli seda auhinda eriti vaja ergutuseks ja toetuseks üliinimliku pingutusega rahuaate heaks töötajale.

Sama väärnähtus kordub ka 1917. aastal rahuauhinna määramisega rahvusvahelisele punase risti komiteele, mis on puht-sõjaline organisatsioon, 1919. a. Woodrow Wilson'ile — Ameerika sõjapresidentile, 1920. a. — Leon Bourgeois'le, 1921. a. — Hjalmar Brantingile ja Christjan Langele, 1922. a. — Fritjof Nansenile. Nansen omab ju üldise lugupidamise ja tunnustuse. Kui maadeuurija, juhtiv tegelane pärastõjaaegses näljahädaliste abistamises, kui veendunud rahuaate jutlustaja väärrib Nansen tõepoolest imetlust. Kuid juba see tõsiasi, et ta ei vajanud raha — ta annetas selle Läheda Ida abistamise organisatsioonidele — näitab, et seekord auhind ei läinud õigele isikule. Lange, norralane, rahvusvahelise parlamen-

tide uniooni peasekretär, kuulub nende väheste auhinnatute hulka, kes vastavad Nobeli nõudeile.

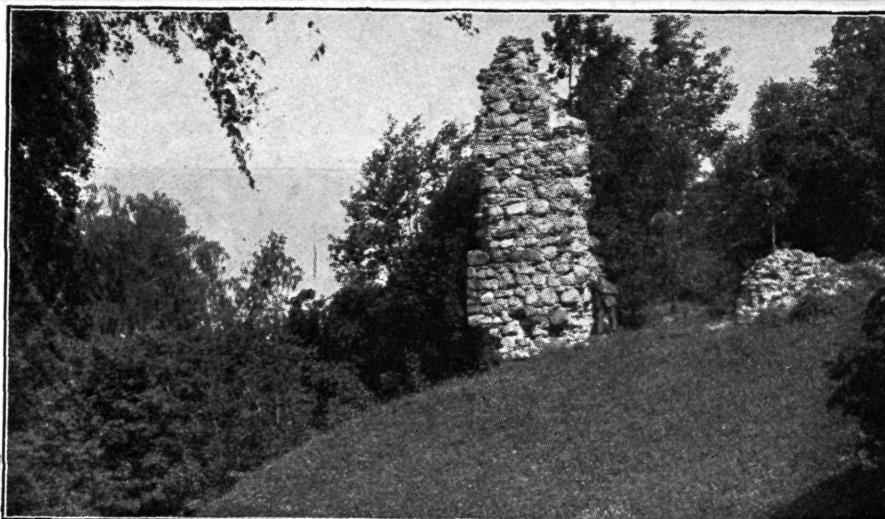
1923. ja 1924. aastal rahuauhinna ei määratud. 1925. aastal mõisteti rahuauhind „noortele ja vaestele patsifistidele“, kindral Charles G. Dawes'ile ja Austen Chamberlain'ile, 1926. a. niisama „vaesele“ Briand'ile ja Stresemannile. 1927. aastal said auhinna auväär-
sed rahvasaadikud Ferdinand Buisson Prantsusmaal ja Ludvig Quidde Saksamaal. Järgmise kahe aasta pärast otsustas Nobeli komitee määrata 1929. a. rahuauhinna Frank B. Kellog'ile, 1930. a. — raugaealisele Rootsi kirikupeale — piiskop Söderblom'ile (kohe pärast seda ta suri), ja 1931. a. auhind, eelmiste aastate meetodide eeskujul — Nicholas Murray Butler'ile ja Jane Addams'ile. Mõlemad on silmapaistvad patsifistid, kuid ei enam noored ega ka küllalt vaesed, et sobida Nobeli tingimustel ta „vaimsesse perekonda“ kuulumiseks. Jane Addams teatas kohe, et ta annab kogu summa rahvusvahelise vabaduse ja rahu eest võitleva naisliiga käsutusse. Seega omab Addams teene, et ta esimesena korrigeeris kuratooriumi otsuse Nobeli soovile vastavas sihis, sest ülalnimetatud liiga on organisatsioon, mis auhinna tõesti väärrib.

Teadusliku preemiaga on lugu parem. Surnud Pierre Curie ja ta naine, kes kaks korda omandasid Nobeli auhinna keemia alal, samuti Kanada arst dr. Banting, arstiteaduse laureaat, on kindlasti tüübid, missuguseid Nobel oma testamendis on pidanud silmas. Nende jaoks ei olnud auhind paljas austuseavaldus, vaid tõeliseks abiks oma lootuste täideviimisel.

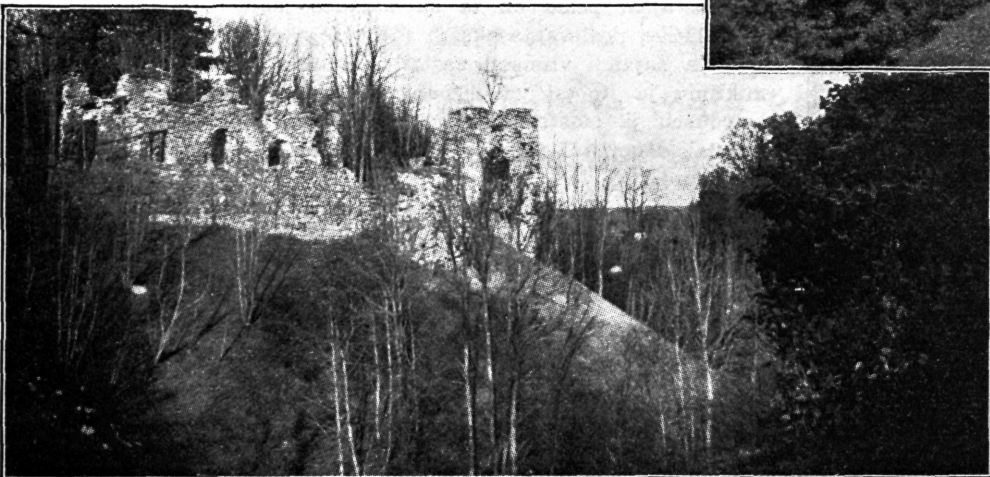
Kirjanduslikul alal leidub vaevalt kedagi, kellele Nobel ise oleks määranud auhinna. Tema tahe oli aidata noori idealistlikke luuletajaid, kes pidid võitlema oma olemasolu eest. Auhinnatute nimekirjas leiame aga suuremalt jaolt rikkaid, eduga kroonitud filosoofe, draamatikuid ja kirjanikke. Vähesed luuletajad, kes selles leiduvad, on kõik jõukad ja kuulsad.

On raske mõista, kuidas saab Nobeli auhinna komitee viia kooskõlla suurema osa auhinnatud isikuist Nobeli poolt ülesseatud tingimustega ja ideedega. Testamendi täitjad peaksid pidama lugu oma aukohusest ja püüdma täita inimkonnale nii suureulatuselise tähtsusega testamendi selles vaimus ja sihis, milles ta pärandaja poolt on kokku seatud. Ja laureaadid peaksid oma auhinna lükkama tagasi, kui need, kes on pandud valvama pärandaja viimse tahte täitmist, oma ülesandeist kalduvad nii palju kõrvale nagu seda teeb praegu Nobeli auhinna komitee.

HELME

Helme lossivaremed.

KODUMAA KAU- NEIMAIK MUI- SUSPAIKU

Helme orduloss on ehitatud 13. sajandi teisel poolel, arvatavasti vana Eesti maalinna varemeile.

Ta asub Helme jõe kaldal, kõrgel kingul, piiratud sügava vallikraaviga. Viimast on arvatavasti võimalik olnud veega täita, kuna ümbruses on rohkesti allikaid. Lossi alus on ovaalne, umbes 2000 ruut-meetrilise pindalaga, suunatud põhjast — lõuna. Peavärav asub lõunas, mille juurest ulatus sild üle vallikraavi asuva eelkindlustuseni. Ehitusmaterjaliks on peaaegaliselt raud — osalt telliskivi. Siledad ja vastupidavad müürid annavad veel praegugi tunnistust hoolsast tööst ja kõrgeväärtuslikust lubjast. Loss on olnud kahekordne ümberringi asuvate kambritega, kuna keskel asus ruumikas lahtine õu, kuhu sõja või kestvama piiramise korral mahutati vili, loomad ja muu varustus.

Kuuludes ordumeistrile oli lossi saatuse kaua aega enam-vähem rahulik. Alles 15. sajandi alul, millal saksa ordule anti ränk hoop kuulsas Tannenbergi lahingus, lõi ka liivi ordu seisukord ja sisemine kui ka väline rahu kõhkuma. Vaen ja tülid arenesid ordus koguni nii kaugele, et 1471. a., millal Helme oli orduvalitsuse asukohaks, ordumeister Johan von Herse langes siin äraandjate-vandeseltslaste käe läbi.

Välisvaenlast nägi Helme esimest korda 1501. a., millal venelased tungisid maale. Ordumeister Plettenberg paneb südilt vastu, kuid katk ja taudid, mille ohvriks langeb ka ordumeister ise, sunnivad ordu väe taganema. Venelased tungivad kaugele sisemaale, kuni Viljandini, jättes Helme kaugele seljataha ja piiratuna, kuid lossi meeskond paneb vapralt vastu seni, kuni venelased, nälja ja haiguste kätte suurema osa meeskonnast kaotanud, on sunnitud maalt lahkuma.

Aastal 1561, pärast 3 a. kestnud sõda Venega, on ordumeister Kettler ordu jõuetusel sunnitud Liivimaa andma üle poola kuningale Sigismund Augustile, kuna Tallinn ja Põhja-Liivimaa juba varem on alistunud Rootsile. Seega on kolm ja pool sajandit kestnud Liivi orduriigil lõpp. See „Kristluse eelkants“ varises kokku intriigide ja sisemise jõuetuse tagajärjel.

Uue valitseja all ei saa Helme kaua maitsta rahu-päevi. Aastal 1575 vallutavad Johan Julma vene väed Helme lossi ja annavad selle üle hertsog Magnusele, Daanimaa kuninga pojale. Viimane kuulutab end Johan Julma toetusel Liivimaa kuningaks Magnus I. Varsti ta vallutab ka Karksi lossi, kuhu asub elama. Magnus suri Karksis 1583. a., olles ühtlasi ka viimseks Liivimaa kuningaks. Ta lühike kuningapöli oli küllalt õnnetu.

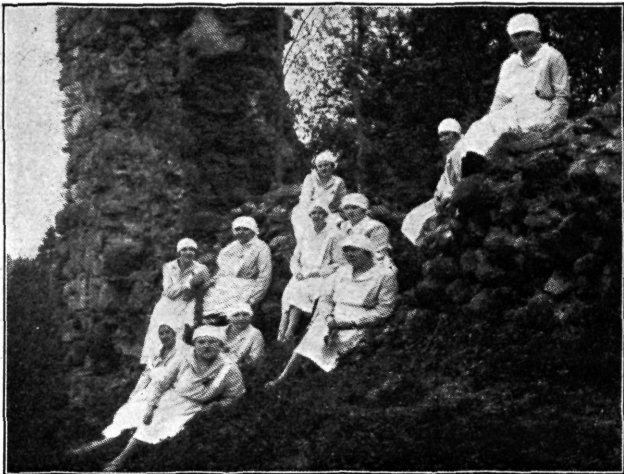
Aastal 1576. asus Poola troonile „tugev kuningas“ Stefan Bathory. Tema tagajärjekad sõjakäigud venelaste vastu sunnivad viimased alistuma, ja „Sapolje“ rahulepinguga 1582. a., seega juba aasta enne Magnuse surma, annab Venemaa kogu endale kuuluva Liivimaa osa, kaasa arvatud ka Helme, Poolale.

Sellest ajast, 1590. ja 1599. a., on Poola arhiivis alal hoidunud dokumendid Helme lossis tehtud inventuuri üle.*)

Inventuuris on üksikasjaliselt loeteldud lossi ruumid, elanikud, tubade sissesead jne.

*) Kindral J. Soots'i kõne Vabadusristi Vendade Viljandi osakonna väljasõidul Helme kantsis 1931. a. suvel. Hra kindral on teinud neist huvitavaist dokumentidest tõlked.

Helme naiskodukaitse lossivaremeil.

Näiteks: „Värava juures puust torn. Väravad kahekordsed, raudplekiga üle löödud. Sillal puust tuba valvureile. Sissekäigu juures vasakul suur kivist tuba, aken põiega (klaasaknaid leidub vaid mõnel üksikul toal) ja raudse võrega. Uks hingedel. Paremalt puust tuba“ jne.

Kuivõrd tähtsaks Helme lossi tol ajal hinnati, osutub asjaolust, et lossi ülemaks (starosta) oli Poola kuninga vend Peeter.

Järgnevate sajandite vahetusel elas Liivimaa üle raskeid päevi. Aastad 1602—1603 on tuntud suurte nälja-aastatena. Ka Helmes on nälg nii tugev olnud, et kroonikas räägitakse inimliha söömisest. Sajandi alul Poola ja Rootsi vahel puhkenud võitluses, mis kestis väikeste vaheaegadega kuni „Altmargi“ rahuni 16. sept. 1629. a., käis Helme loss alul vahelduva õnnega käest kätte. Kuna Helme tol ajal esines veel hästi kindlustatud kantsina, peeti tema pärast otsustavaid lahinguid.

Alles Gustav Adolphi 1611. a. Rootsi troonile asudes pöördub sõjaõnn Rootsi poole. Kui Gustav Adolf 1625. a. suvel suure maa- ja mereväega astub vastu poolakaile Riia all, saadab ta oma väepealikud Jacob de la Gardie ja Gustav Horn'i Põhja-Ida-Liivimaad puhastama. Viimased tungivad kuni Tartuni välja sunnides Poola alistumisele augustikuus 1625. a.

Nüüd jääb ka Helme kestvamalt Rootsi alla. Liivimaa asevalitsejaks saab Jacob de la Gardie. Teda iseloomustatakse kui õnneliku käega ja suure rahu ning tasakaaluga väepealikut.)*

Ligi pool sajandit saab Helme nüüd maitsta rahu-päevi, enne kui ta jälle kistakse sõjakeerisesse. Selles arvatakse olevat süüdi Liivimaa rüütelkond, kes oli „pahane“ Rootsi valitsuselä mõisate äravõtmise pärast.

*) O. Freymuth: „Odamees“ nr. 2. 1924. a.

Aastal 1658 poolakad vallutavad Helme lossi, kuid on sunnitud selle paari kuu pärast andma tagasi rootslasile. Ka rootslased ei saa pikemaks ajaks jääda lossi peremeesteks, vaid peavad selle juba mõne päeva pärast kokkuleppel andma Poolale tagasi.

Maikuu 1658. a. piirasid rootslased ooberst Glase-napp'i juhatusel jällegi Helmet, võtsid selle tormijooksuga ära ja lasksid lossi õhku. Kroonika järgi on õhkulaskmiseks tarvitatud 30 tunni püssirohtu.

Sellest ajast saadik seisab Helme loss varemeis. Sellest ajast peale on ta ka sõdades jäänud rohkem kõrvaliseks pealtvaatajaks.

Ka sajandi viimseil aastail Poola-Vene-Daami kolmikliidu ja Rootsi vahel puhkenud hirmsa põhja-sõja koledused ja laastamine jäid Helmel nägemata, kuigi lähedal, Hummuli juures Schlippenbach löi veriseimaid lahinguid.

Alles vabadussõja ajal 1919. a. said vanad varemed veel kord näha välisvaenlasi ja kuulda sõjakära, kuna Helme mõis käis korduvalt käest kätte ja siin löödi otsustavaid lahinguid Tõrva-Roobe operatsioonis...

Ka praeguses kodukaitstes pole Helme lossi varemed saanud jääda „tummaks“ pealtvaatajaks. Valli jalale on ehitatud Helme malevkonna lasketiir. Helme kants ja park on saanud kaitseleitlaste laagripitsiks ja kogunemiskohaks, siin mälestatakse juriööd ja peetakse rahvapühi.

Ilus on Helme kants! — Eriti kevadel, millal orud valendavad täis öitsvaid toomingaid ja kõikjal tõlatab ööbikute laul. Siis külastab kantsi palju rahvast ligidalt ja kaugel.

Ilus on kaitseleitide Helme suvilaagris! Ja kui näed kodukaitsejate sirgeid ridu seismas vanade ajalooliste müüride ees, kui üles masti on tõmmatud sini-mustvalge laagrilipp, siis asub hinge nagu mingi pühalik tunne. Vaimusilme ette kergib pilt neist malevaist ja sõjamehist, kes siin nende müüride ees on võidelnud. Palju ohvreid on nende pärast toodud, palju verdki valatud.

Nüüd nad seisavad tummalt, nagu palves: „Ärgu veri siin paigas enam kunagi voolaku!“

O. Treiman.

Kaitseleitide laskerada Helmes.

Kaitseliitlaste metsapäevist

Hoolitsege oma kodu kauniduse eest!

Hoidke ja kasvatage meie kodumaa
ilu ja vara — meie metsa!

Otepää noored metsa istutamas.

Üleriiklike metsapäevade puhul „Kaitse Kodu!“ kirjutanud
õpet. metsateadlane KARL KERBERG.

Käes on kevadiste metsapäevade aeg, millised kutsuvad üles kõiki kodanikke ilusa ülesande teostamisele — muuta kodumaa tugevamaks kõlbmatuil mail metsa soetamisega ja kaunimate puude ja põõsaste istutamise kaudu asulate ümber. Palju on meil tarvis teha tööd sel alal, kuigi see töö on tänulikemaist.

Tänavuste metsapäevade eriliseks ülesandeks on panna liikuma kodukaunistamise mõte ja seda teostada puude ja põõsaste istutamise kaudu kodude ümber. Selle ülesande teostamisvõimalusi ja -tarvet leidub igas peres ja kodus — sellest peaksid haarma kinni ka kaitseliidu laialdased organisatsioonid.

Milliseid ülesandeid toovad metsapäevad kaitseliitlastele? Üle maa on rajatud palju laskeradu ja spordiplatse, millised on hädavajalised kaitseliidu ülesannete teostamiseks. Palju vaeva on nähtud nende korraldamisega. Kuid puude ja põõsaste istutamisega nende ümber muutuvad nad igale kaitseliitlasele ihaldatud tööpaigaks, kuhu tõtatakse karastama silma, kätt ja keha. Lagedal nurmel tõmbetuule käes on võimatu võimelda, seal puudub võistlusind ja töotahe. Lagedal hävivad rajad ja tuiskuvad peatselt umbe. Nii-siis — veel käesoleval aastal istutagem puid ja elavaedu iga kaitseliidu spordiplatsi ja laskeraja ümber!

Kaitseliidu kodud ja rahvamajade ümbrus vajavad kaunistamist — seegi ülesanne kuulub metsapäevadel teostamisele. Üksikul kodanikul on raske siin teha midagi, kaitseliidu üksused aga teostades seda ühise jõuga teeniksid ära kogu ümbruskonna sügava tänu ja püstitaksid põlise mälestusmärgi oma tegevusest rõõmuks enesele ja teistele.

Vabadussõjas langenute mälestusmärgid vajavad endile väarikat ümbrust. Kangelasi ei tohi unustada, nad peavad elama meie hinges edasi. Väljendagem seda tahet puude, põõsaste ja lillede istutamisega mälestusmärkide ümber, milliseid armastusega pidagem korras.

Ülesandeid on palju, tarvis vaid käed panna külge!

Kõigepealt tarvis koostada kava, mida ja millal istutada. Meie kodumaa puu- ja põõsaliikidest leidub küllaldaselt istutusmaterjaale. Tarvis vaid valida neist otstarbele, pinnasele ja ümbrusele kõige sobivamad. Kava koostamisel tuleks tingimata kuulata ära ka metsameeste ja aednike arvamised ja siis alles koostada see lõplikult. Samas tuleksid määrata ära ka kava täitjad: kes muretseb taimed kohale, kes kaevab istutusaugud ja -kraavid, kes istutab ja kes teeb kaitseaiad taimede ümber ja kelle hoole jääb istutatud puude edaspidine järelevalve ja korrashoid.

Taimi saab riigimetskondadest ja talumetsadestki. Kuuse- ja männitaimi antakse piiramatul arvul tasuta, ilupuude taimede eest tuleb tasuda nende kasvatamise omahind. Tarvis vaid taimed hoolikalt märga samblasse pakitud või varjatud juurtega tuua ära. Seejuures pidada silmas: 1) valida võimalikult vähemaid taimi (kuusk — 4 a., mänd — 2 a., lehtpuud — kuni 1 m. kõrged), sest need põevad vähem, lähevad kergemini kasvama ja on kergemad vedada; 2) metsast tuues võtta taimi päikesepaistelisel kohalt võimalikult suurema juurtekasvuga, võttes neid maast välja terava labidaga või puuriga; 3) võimaluse korral eelistada taimeaedades kasvatatud taimi.

Istutamine peab sündima kindla kava järgi, kus igal puul ja põõsal on oma kindel koht ja ülesanne. Ainult siis näeb töö ilus ja korralik välja. Seejuures tuleb arvestada puude ja põõsaste välimust täiskasvanult ja jätta igale puule küllaldaselt ruumi. Puukuju, lehtede ja okaste värving, kasvutingimused ja kasvukiirus tarvis arvestada juba alguses nii puude kui ka elavaedade juures. Väga palju patustatakse meil maapinna ettevalmistuse juures istutamisel — augud olgu küllaldaselt laiad, elavaedade kraavid on hädapärast vajalised, kehvemal mail tarvis lisada juure paremat mulda — muidu ei omanda taimed soovitud kasvujõudu ja jäävad kiratsema. Istutamine ise toimugu korralikult, lõigates tagasi vigastatud juured, asetades

Nõudke tasuta

(väljasaate korral pakkimise ja saatekulud) männi- ja kuusetaimi Metsade Valitsuselt ja kohalike metskondadelt. Pöörduge nõuande asjus Metsamajanduse Büroo poole — Tallinn, Vismari 7, tel. 451-63.

juured loomulikku asendisse, taimed õigesse sügavusse ja kõvasti mulda.

Tööde läbiviimiseks on kõige parem korraldada ühine istutuspäev — metsapäev — metsameeste juhatusel. Seejuures tuleb kanda hoolt, et 1) kavad, taimed ja tööriistad oleksid juba varakult valmis muretsed, et ei oleks asjata ajaraiskamist; 2) rakendada tööle kõik osavõtjad, milleks määrata küllaldasel arvul tööjuhte; paluda nendeks võimalust mööda kõik ligemad metsamehed ja aednikud; 3) kui ühel aastal ei suudeta lõpetada kogu kava, siis teha vaid osa, kuid hoolikalt ja korralduslikult. Kahtlemata on kõige raskemaks osaks sobiva kava koostamine — mida ja kuhu istutada — kuna siin arvamisid võivad minna lahku. Üldiste igakülgsete kaalutluste tagajärjel selgub siiski õige tee. Elavaedadeks: kuusk, läätspuu, enelad, pajud, sirelid; puudeks: kõik meie kodumaa puuliigid ja mitmed välismaa külalisedki, nende vahele teed, istepingid, muruplatsid — nii saamegi kätte soovitava kuju. Päevako-

hased kõned, kuigi lühikesed, laul, puhkus, foto ja reportaaž — needki ei tohi puududa metsapäevade kavast.

Pärastine hooldamine on samuti vajaline anda kellegi hoole, ja jällegi on kaitseliidu üksused, naiskodukaitse, noorkotkad nagu kutsutud hoidma ja kasvatama seda loodud ühiskondlikku vara. Tarvis teatada kõigile, et istutatud puud ja põõsad on kodukaitsjate pideva hoole ja valve all — vahest jääb siis ära metsik puude rüüstamine, mis seni on hävitanud palju ilusaid algatusi. Noored puukesed vajavad aedu kaitseks loomade vastu — need tulevad püstitada koos istutamisega. Tarvis asendada pärast kuivanud puukesed uutega, hävitada umbrohtu, koristada teid jne. — kõik see jääb hooldajate mureks. Kuid siis võime olla ka kindlad, et metsapäevil tehtud töö ei ole olnud asjatu ja võrsub iga aastaga ikka tugevamaks — rõõmuks tegijaile ja ümbruskonnale.

Kaitseväelaste metsaharrastusest Norras ja Soomes

Kirjutanud konsul EMIL VESTERINEN

1930. a. suvel Norras peetud metsakongressi järele tutvusin seal kaitseväelaste poolt sooritatud metsamis- ja sookuivatustöödega. Sellele tööle on pandud alus juba nelikümmend aastat tagasi. Erilist hoogu tööle andis aga kapten Frans Bull'i kirjutus „Averposten'is“ 1905. aastal, milles ta selgitas metsamistööde sobivust kaitseväle. Selles artiklis ta tõendas veenvalt, et jõudemaade metsamine ja soode kraavitamine on sõna tõsisel mõttes maa ja rahva kaitsejõu ja kaitsetahte suurendamine ja kõvendamine. Töö juures õpitakse tundma ka maastikku ja sooritatakse kaevamisharjutusi. Ja see istutus- ja kraavitustöö tõstab maa majanduslikku kaitsevõimet, kuna sõjas harilikult võidab see, kel on rohkem raha. Lõpuks pidas Bull tähtsaks asjaolu, et noored sõdurid tutvuvad metsakasvatuse algteadmistega ja praktiliste töövõtetega, ja sitke tööga panevad aluse uuele metsapõlvale. Koju minnes ja metsaomanikuks sirdudes nad oskavad siis targasti tarvitada kirvest oma metsades ja sooritada seal tarvilisi metsauuendusteid.

Frans Bulli üleskutse ei jäänud hüüdjaks hääleks laande. Kõrgem kaitseväge juhatus haaras innukalt asjast kinni koos Norra metsaseltsiga, kes trükkis mainitud „Averposten'i“ artikli erilendlehenä. Kaitseväge

staabist anti kõigile alluvaile asutusile käsk astuda ühendusse metsaühingutega ja nii sooritati Norras esimesed kaitseväelaste metsastamised 1906. aasta kevadel.

Norra metsaselts määrab iga aasta rahasummad taimede ja seemnete muretsmiseks. Metsaühingud, milliseid on 19 ja millised vastavad umbes Soome metsaühingutele, tellivad taimed ja seemned ja jagavad neid vastavalt kohalikele väeosadele. Tööd viiakse läbi 50-mehelistes rühmades, ohvitseride juhatusel, riviõppuse korras, kuid metsameeste nõuannete järgi. Soomaadel kaitseväelased toimivad kraavikaevamisi või ekskurseerivad kuivatatud soodel metsaülemate juhtimisel. Ka kõrgemaid sõjaväelasi saabub neil päevil töökohale hoogu andma ja kõnelema.

Ei võiks öelda, et töö tegelikud tagajärjed oleksid Norras eriti suured, kuna pearõhk on pandud õpetamisele. Aastas on kaitseväelased istutanud ainult umbes 30.000—100.000 puutaimet ja külinud umbes 300 kuni 400 kilo metsaseemet. Viimaseil aastail on istutustöö järjest vähenenud ja on siirdunud rohkem metsakülvidele, kuna külv esiteks on odavam ja teiseks hästi sooritatult on niisama kindel nagu istutamiseks.

Norra kaitseväe metsaharrastustöid võib pidada ainulaadseks kogu maailmas. Ainult Mussolini maal, Itaalias, on minu teada praegu tehtud midagi säärast. Seal sooritavad metsamistööid umbes meie kaitseliidule vastavad organisatsioonid ohvitseride juhatusel. Ka on seal erilisi metsamiilitsa osi, kes teostavad metsakultuure mägedes.

Kuid Norra sammub siiski kõige ees. Seal on tehtud jälle uus algatus — asutatakse sõdurite metsakool. Sellegi mõtte algatajaks on ohvitser, nimelt kapten Dugstad. Norra metsaselts hakkas sellest asjast juba läinud aastal kinni, määras oma poolt 15.000 krooni sõdurite metsakooli asutamiseks Westlandetis, Norra metsavaeseimas kolkas. Kuninga käskkirjaga 20. veebruarist l. a. määrati, et riigipäeva nõusolekul komandeeritakse 100 sõdurit 48 päevaks sõdurite metsakooli 1932. aastal. Kulud kannab riik. Kool töötab tänava 28. aprillist 14. juunini. Koolis õpetatakse metsauendusviise ja teisi metsatöid ja antakse ka teoreetilisi algteadmisi metsakasvatusest. Ohvitseri juhtimisel on õpetajaiks kaks metsateadlast. Nii on Norra selleski suhtes edumaa. Tuleb imestada norralaste püüet pöörda kaitseväge väljaõppes, mis kestab ainult 90 teenistuspäeva, nii suurt tähelepanu metsaharrastusele ja raisata selleks aega. Tõsiasi on vaid see, et Norra noorsoo metsanduslik ettevalmistamine väärib täit kiitust ja et sellest meilgi tarvis on õppida.

*

Kaitseväge metsaharrastustööle on pandud alus ka Soomes. Kaitseväge juhtidega nõupidamise tulemusena pöördus metsanduslik propagandabüroo 1930. a. lõpul keskmetsaselts „Tapio“ poole ettepanekuga, et „Tapio“ korraldaks kaitseväelase metsaistutus- ja -külvipäevi metsahoiukomiteede piirkondades. Selles esilduses olid märgitud ära need sihtjooned, milliseid Norra eeskujul oleks tarvis teostada Soomeski. Kirjale oli lisatud ligi ka kaitseväge ülemjuhataja arvamine, milles õige soojalt suhtuti propagandabüroo algatusele.

Tapio ja metsahoiukomiteede vahelise kokkuleppe põhjal määrati kindlaks töö alused, millest võiks mainida:

1) et istutus- ja külviala oleks väeosa asupaiga lähedal, nõnda et ei oleks tarvis ette võtta pikki rännakuid;

Norra sõdurid metsapäeval.

Soome kaitseväge metsa külimas.

2) et tööala valitaks võimalikult nii, et seal võib sooritada mitme aasta kestes ühelaadilisi töid ja sellega eelmiste aastate kogemused oleksid õpetlikult nähtavad;

3) et tööalale korraga ei viidaks rohkem mehi kui on võimalik korraliku õpetuse ja tööjuhtimise teostamiseks;

4) et istutus- ja külvialad korralikult kaitstaks aedadega, töötulemuste kaitseks, millised aiad ehitaksid töötajad ise. Eeldati, et aastas rakendatakse tööle kuni 3500 sõdurit, kusjuures igapäev tarvis arvati umbes 50 taime, umbes 50 gr. seemneid. Kõigist neist kavatsust informeeriti ülemjuhatajat ja paluti anda päevakäsk väeosade ülematele ühendusse astumiseks kohapealsete metsameestega, et ligemalt määrata töökava. See sündiski.

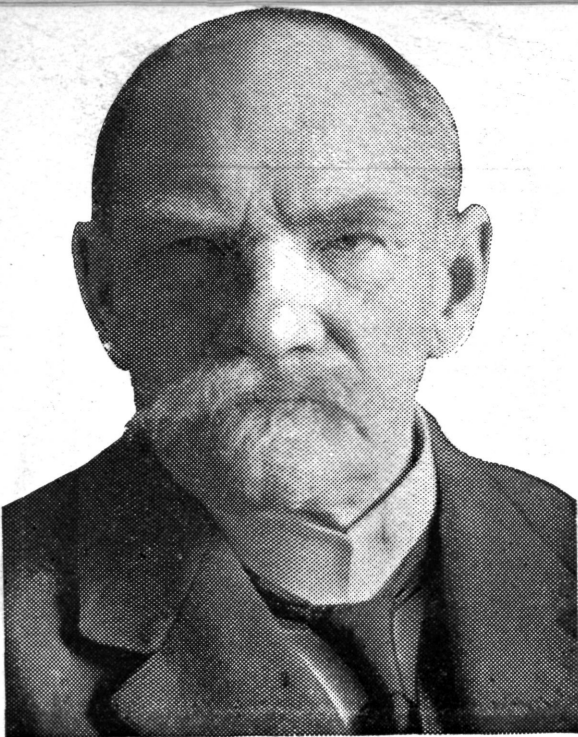
Nõnda saadi niikaugele, et esimesed kaitseväge metsapäevad korraldati läinud aasta kevadel. Taimi ja seemneid andis „Tapio“, kuna labidad ja kõblased olid väeosadel omad, nõnda et töö läks libedasti.

Tegelikult kujunesid kaitsevaelaste metsapäevad ootusist suuremaiks. Neid korraldati 19 kohas 3025 sõduri osavõtul. Kaitsevaelased istutasid 79.350 taime ja külvasid 34,4 klg. seemneid, nõnda et kokku metsastati 66,4 ha maad. Tuju ja töötahe oli kõikjal väga hea.

Läinud kevadel tehtud töö on väga palju lubav algus, mille sihiks on kõvendada kodumaa kaitsevõimet ja muuta kodumaa rikkamaks ja kaunimaks. Olen kindel, et nii metsameeste, kaitsevaelaste kui ka kõigi kodanike keskel selle töö suhtes on vaid üks ja ühine arvamine.

Lodix parim
kinga kreem

Valmistaja: A.-S. Sidol-Company, Tallinn.

Soome kaitsejõudud

UKKO PEKKA

President P. E. Svinhufvud

Sellest hoolimata, et Soomel kauaaegse autonoomia tõttu pidi olema kogemustavat pettumust uuest riigikorrast. Igatseti meest, juhti, kelle kange mõistus tiivse igatsuse objektina ei kujuteldud retoorika õitega küllastatud suurt kõne-elegantset esinduskuju Mannerheimi näol — ei, rahvas tahtis näha eesotsas

President P. E. SVINHUFVUD.

Ajalugu andiski 1930. a. presidendi valimistega Soomele sellise mehe. Ta ei tulnud presidendilossi erakondade väetatud taimelavadel, ta ei olnud rahvajuht selle sõna laiemas mõistes, ta ei otsinud ka populaarsust ega kasutanud demagoogilisi võtteid poolehoiu hankimiseks. P. E. Svinhufvudi isiklikud omadused, iseloom, mille õilsus mitu tuleproovi läbi teinud — need olid tegurid, mis sundisid kogu rahvast valima teda selleks meheks, keda Soome vajas. Kuigi koonduerakond asetas tema presidendi kandidaadiks, ei ole Svinhufvud lasknud oma käsi siduda, ei ole tunnustanud erakonna terrorit, vaid on kõikumatult sammunud õigluse teed, nagu seda hiljutised sündmused Soomes tõendasid.

P. E. Svinhufvudi on kutsutud Soome Hindenburgiks. Võrdlus on osalt vägagi tabav. Samuti nagu Hindenburg kehastab vana Preisi tugevaiseloomulist ideaali, kujundab Svinhufvud soome rahvuse paleuse. Samuti nagu Hindenburg tõmbus tagasi vaikusse ja alles pärast mitmekordseid kutseid ning spontaanset meelevaldust asus riigitüürile, elas ka Svinhufvud Luumäe vaikusel, harrastas laskesporti ja võttis innukalt osa kohaliku kaitsejõu õppustest — kuni rahvas kutsus ta suuremaid õppusi juhtima.

Nagu öeldud, tugeneb nüüdse soome presidendi poolehoid suurelt ta isiklikele omadustele. Ta harrastused sarnlevad rahva harrastustele. Kujukama näitena sellest mainitagu Svinhufvudi innukat tegevust kaitsejõus. Selle vägeva organisatsiooni loomisel oli Svinhufvud esimeste hulgas, kes astusid selle ridadesse. Hoolimata oma lugematuist riiklikest ülesandeist — P. E. Svinhufvud oli korduvalt eduskunna esimeheks, peaministriks jne. — leidis ta alati aega oma rühma juhtimiseks manöövritel ja õppustel. Tagasihoidlik hall kuub ei eraldanud teda millegagi teistest, vahiteenistusel ja rivis oli veltveebel Svinhufvud ustavalt oma kohal. Selline täpne kohusetäitmine on üks neid omadusi, mis praeguses presidendis rahvale imponeerivad.

Svinhufvudi komme veel presidendinagi võtta vastu paraade tavalise kaitsejõu veltveebli vormis tõendab väikluse puudumist ja loomulikku, teesklematut iseloomu. Suurt humoori näitab m. s. ta ütelnud kaitseministrile, kindralmajor Ostermannile, kellega president läks valitsuse koosolekule: „Õige kord majas: enne veltveebel ja siis kindral!“

Kes tunneb Soome rahva jumaldavat suhtumist spordile, see mõistab, mil määral P. E. Svinhufvudi laskesporti harrastus on teda viinud rahvale lähemale. Luumäel, oma vaikusel talus, elab Svinhufvud püssidele, mida temal on kenakene kollektsioon. Väikeselt lasketiirult kostavad siis paugud ja presidendi heatahtlikud silmad uurivad märkilaskmise tulemusi. Kaitsejõu veltveebel P. E. Svinhufvud on vanemate laskurite meistritiitli omanik.

Ehtsa soomlasena kannab P. E. Svinhufvud soome pussi ja isegi võrdlemisi suurt. See kauhava puukko on samuti üks neid väliseid effekte — kui sellist sõna tarvitada — mis on teinud presidendi rahvale lähedaseks. See oli veel vabadussõja ajal, kui peaminister

President kaitsejõus oma rühma juhtimas.

ülemjuhataja eraelu

INIMISENA

Soome rahvuslik paleus

igivalitsemises, tunti mõni aeg pärast täielise iseseisvuse saavutamist teadaks täita demokraatlikus valitsemiskorras ilmnenud augud. Tolle instinkteest, nagu seda on Hitler, ei absoluutset diktaatorit Mussolini eeskujul, ei ka neist, kelle isik sisaldaks soomlaste iseloomu positiivsete omaduste kvintessentsi.

P. E. Svinhufvudi juure saabus tolaeagne saksa keiserriigi saadik Soomes v. Brück ja ulatas õukonnas liikunud mehe sulava kummardusega Svinhufvudile Tema Majesteedi Saksa Keisri kirja. Svinhufvud, rahulik ja sõnakehv nagu alati, ei pöörnud elegantsele saadikule suuremat tähelepanu, tõmbas oma vöölt ilmatu „puuko“, avas sellega pitseeritud kirja ja sõnas habemesse: „Eks me siis vaata, mis see teie keiser kirjutab.“ Selline igasuguse poosi puudumine, välise elegantsi ja libedate kommete ignoreerimine teevad Svinhufvudi soomlasele omaseks. Edevus ei vastaks rahva iseloomule. P. E. Svinhufvud astub aga niisama tugevasti lakk-kingades kui säärega saabastes, ta vallutab oma sisemise soojusega, mitte õõnsate žestidega. Kujutelligem selle noore kaitseliidu kadeti seisukorda, kes, saat es presidenti Tuusula kooli vaatlemisel, pillas peidetud mängukaardid põrandale ja püüdis neid hädaliselt asjatult voodi alla ajada, kuni kuulis presidendi häält ütlevat: „Oi, joi, peitke kaardid ära, et president ei näeks!“ See heatahtlik humoor on võitnud südameid.

Punase niidina läbistavad P. E. Svinhufvudi elu

ta kodanliku ja isikliku julguse tõendused. Ei kartnud ta 1903. aastal venelaste ähvardusi, vaid tunnustas kohtunikuna ainult Soome seadusi, kaotades selle tagajärjel koha. Ei kohkunud ta 1914. a. vene ülevõimu ees, olles passiivse vastasrinnna silmapaistvamaid tugesid. Selle eest saadeti ta Siberisse, kuid ka seal ei murdunud ta selgroog. 1917. a. ta astus metsikute jõukude vastu — kõikumatu oma usus Soome tulevikku. Ta tugev kuju sisendas lootust ka neisse, keda võõras rõhumine oli muutnud pessimistideks. P. E. Svinhufvud ei kõikunud ei tol ajal ega hiljem. Ta samub oma südametunnistuse, maa seaduste ja õigluse tähistatud teed. Õnnelik see rahvas, kel on juhiks selline mees!

UKKO PEKKA tervitab.

Toivo Heino.

Mõtteid tuleviku robot-sõjavägedest

Kas me peame oma tulevikulahinguid ka robot-sõjavägedega? See küsimus paistab alul küll rumal, isegi absurdne. Kuid kas on ta seda tõeliselt? Heidame pilgu sõjapidamise arenemisele ja sõdimise abinõudele.

Kõik rahvad murravad oma pead selle kallal, et leida inimjõudu asendavaid masinaid, äärmiselt suure laskevõimega masinaid, mis võiksid asendada sõjamehi. „Võimalikult väheste inimestega saavutada võimalikult suur laskevõime“ — see paistab nüüd kõigi rahvaste hüüdsõnaks olevat.

Lennukid on oma arenemisastmel jõudnud juba nii kaugele, et tänapäev üksainsam lennuk kolmeliikmelise meeskonnaga lühema ajaga toimib suurema hävitustöö kui tuhat sõjameest.

Lennukid on varustatud kuue või rohkema masinpüssiga, mille laskekiirus on 600 lasku minutis, seega kokku 3600 lasku minutis. Peale selle relvastuse võivad nad kanda suure hulga lõhkepomme ja mürkgaasi vedelas olekus selleks, et hävitada tehaseid, toidutagavara ladusid, raudteid, linnu, samuti et sünnitada kahju vaenlaste truppide hulgas. Parv niisuguseid hiiglamonstrumeid võib igal hetkel sünnitada määratumat kahju eriti linnades, sest iga langev pomm tabab mõnd märki. Just gaasiataagid on linnadele väga hädaohtlikud, sest kitsad, kõrgete majadega piiratud tänavad moodustavad orge, kuhu jäävad peatuma gaasipilved ja seal püsivad kuni seitse päeva. Kerge on kiirelt lennukeilt visata sinna tänavale hävitavat gaasi.

Ka informatsiooni saamise viis on täiesti muutunud. Teadete saamine ei olene enam ratsa- või mootorlurajaist. Kiired lennukid võivad lennata kaugele vaenlase territooriumile, seal jälgida truppide liikumist ja kontsentratsiooni, samuti varustamise moodust, ja mõista vaenlase plaane juba enne kui need täieliselt on läbi kaalutud ja tulevad teostamisele. Saksa kindral von Kluck tõendab, et lennukid on rikkunud sõjakunsti, kuna nad temalt on võtnud tähtsa elemendi — üllatuse.

On kerge näha, et tulevikusõjas ülekaal on sel poolel, kes lennukitega paremini on varustatud.

Kuid parimaks kõigist arengu ideedest peetakse mehhaniseeritud jõudu. Ollakse küll lahkarvamisel niisuguse jõu tegeliku kasutamise võimaluses, kuid Ühisriikides, eriti Virginias ja Georgias, tehakse juba praegu katseid, mis selle mõtte läbiviimist ja arendamist peavad hõlbustama.

Teoreetiliselt võetud, tähendaks mehhaniseeritud jõud fantastilisi relvastatud sõidukeid, millel on usumatult suur laskevõime, kiirus ja liikuvus.

See idee tärkas tanki arenemisega. Praegusaja täielisim tank on Christie tüüp, millel on mitu püssmasinat ja vähem suurtükk ja mille kiirus sealjuures on 60 kuni 70 miili teedel ja 40 miili konarlikul maal.

Muidugi mõista ei saa veel öelda, missuguseid võimalusi annab säärane sõjamasin tulevikus, kuid on loomulik oletada, et teadus tulevikus teeb samuti edusamme nagu seni ja ühel heal päeval tank või mingisugune relvastatud masin arendatakse soovitud täiuslikkuseini.

Mehhaniseeritud jõud omab tegelikult kõiksugu sõjaväeüksusi ja tema aluseks on tank, nagu praegusel sõjaväel jalavägi seda on. Kuid mitte nagu jalavägi, kus sõdur sõdurist on ainult mõne meetri kaugusel, vaid suurte vahemaadega teineteisest eemaldatud masinad, nii liiguvad mehhaniseeritud jõu üksikud osad. Nende ülesandeks on kiiresti tegutseda, vaenlast üllatada, hävitada ta kindlusi ja siis tõmbuda tagasi kaitsitud positsiooni, kuna sõjavägi kaitseb võidetud maa-ala. Masinad ei või ju maa-ala hoida, ja pealegi on suurtükid neile väga kardetavad, nii peavad nad siis tõmbuma tagasi kohe pärast tehtud tööd.

Artilleria, pioneerid ja kõik teised mehhaniseeritud jõu üksikud osad on mootoritega varustatud, mis neile võimaldavad võistelda kiiresti liikuvate lahingumasinatega.

Tank on praegu alles arenemisajajärgus ja temal on veel palju puudusi.

Kuid samuti oli lugu lennukiga kahekümne viie aasta eest. On vaid tarviline leiutada abinõusid praeguste puuduste kõrvaldamiseks, ja meil on võimas ja mõjuv sõjarelv. Teadus aitas lennuki täiendusele kaasa, miks ei peaks ta tanki arenemisel olema kasulik? Maailmasõja ajal ehitati esimene tank, mille maksimaalne kiirus konarlikul pinnal oli 5—7 miili tunnis. Isegi selle kiiruse juures juhtus temaga tihti äpardusi. Kuid viimsed — Christie tankid — liiguvad 8 korda

PAUL DOUMER †

Prantsusmaa on lühikese aja jooksul saanud kahe raske kaotuse osaliseks. Hiljuti varises manalasse Aristide Briand. Nüüd järgnes temale president Paul Doumer.

President langes julma atentaadi ohvriks, mille pani toime venelane dr. P. Gorgulov. Kui Doumer möödunud reedel, 6. mail, oli avamas Prantsuse kirjanike sõjaveteraanide raamatunäitust parun Rothschildi majas Champs Elysée lähedal, astus tema juure ootamatu roimar ja laskis presidendile viis pauku. Tabatuna mitmest kuulist varises hallpea president kokku. Ta toimetati kohe haiglasse, kus arstid ei suutnud vaatamata meeletikele katseile siiski presidendi elu päästa. Doumer suri haiglasse laupäeva hommikul kell 4,37.

Mõrtsukas on kõigi tunnusmärkide järele ebanormaalne inimene.

*

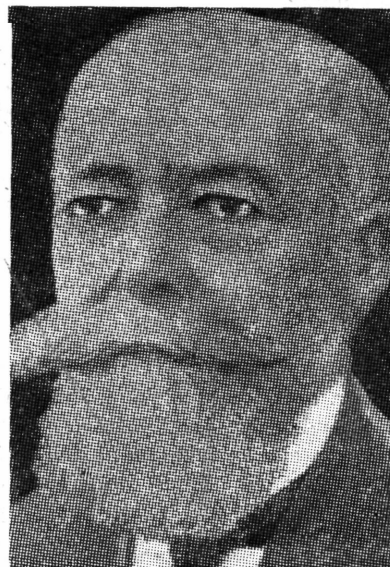
Paul Doumer oli Prantsuse vabariigi 13. president. Ta valiti sellele kohale 13. mail 1931. a.

Doumer sündis 22. märtsil 1857. a. Auriacis, kus ta isa oli lihttöoline. Alul noor Doumer pühendas oma elu teadusele. Hiljem asudes tööle ajakirjanduse põllul, ta huvid kandusid üle poliitika-alale. Parlamenti valiti ta esmakordselt 1888. aastal. 1912. a. ta pääsis senatisse.

D. oli korduvalt Prantsuse valitsuse liikmeks. Esimest korda rahaministrina Bourgeois' valitsuses 1895. a. Hiljem ta määrati Indo-Hiina kuberneriks.

1906. a. seati Doumer' kandidatuur üles presidendivalimistele, kuid seekord ta jäi vähe-musse. Olles mitmet puhku valitsuse liikmeks, ta valiti 1927. a. senati presidendiks.

Kadunu oli tulisemaid isamaalasi ja eeskujulikumaid kodanikke, keda Prantsusmaa kunagi on omanud. Maailmasõjas Doumer kaotas oma neli poega. Kõneldakse, et riigimees käinud koguni isiklikult rindel oma poegi julgustamas. Kui talle teatati ta esimese poja, len-

duri, surmast, siis ta ütles: „Jumal tänatud, mu poeg täitis surmani oma kohuseid!“

Kohusetäitmine — see oli kadunud presidendipeamiseks elumõtteks. Doumer oli virk ja aus. Seejuures aga seltskonda võõrastav, eraklik. Sellisena teda armastas ja jumaldas ka tema rahvas, kes praegu valusas kurbuses mälestab oma juhti, kes suri... ametikohuste täitmisel.

*

Aukartust äratav rauk. Sirge ja otsekui kangestunud kehaseisakuga. Alati tõsise näoilme ja lehviva valge habemega. Sellisena nähti teda Elysée palees. Sellisena ta oli Prantsusmaa esinduslikumaid presidentide, ühtlasi kõrgeima võimu esindaja, kelle päralt oli rahva üldine armastus ja soe poolehoid.

Nüüd pole teda enam. Kogu Euroopa leiab suurt prantslast ja ühineb Prantsuse rahva valusa leinaga.

kiiremini ja ometi ei kuku nad ümber. See näitab juba suurt edusammu. See õigustab tanki ja mehhaniseeritud jõu poolehoidjate väidet, et see uus relv tulevikusõjas mängib tähtsamat osa.

Tarvidus on leitud ema. Praegu on hädatarviline leitud võitlusabinõu, millel oleks suur laskevõime, kiirus ja liikuvus, ja mis ööpimeduses võib vallutada suuri kaugusi ja vaenlast üllatada vaatamata lennukite valvel silmadele. Mehhaniseeritud jõud täidaks selle otstarbe. Lennukeilt oleks teda palju raskem vaadelda kui jala- või ratsaväge, sest ta on tunduvalt vähem ja omab ometi võrdse laskevõime. Katet õhuvaatlejate vastu leiab ta tavaliselt väikeses külades, metsades ja kuristikkes, mis tihti on väga kaugel üksteisest.

Nii jala- kui ka ratsatrupid on aeglased ja seepärast nad peavad oma tegevusväljal püsima koos, nad ei või endile otsida head katet, sest seetõttu nende trupid valgusid liig laiali. Tankidega aga pole seda karta. Üksikutena nad võivad liikuda suurel maaribal kaugel sõjaliinist ja ometi hommikuks, lahingu alguseks, jõuda tagasi. Samuti nad võivad vaenlasele väga lähedale minna. Öösel ühelt kattekohtalt teise rutates ja päeval olles peidus nad võivad teha suuri üllatusi.

On siis ka loomulik mõelda, et niisuguseid või sarnaseid relvi võetakse tarvitusele tulevikusõjas, kus veekeletised, kuiva maa terasmonstrumid ja õhukeletised tegutsevad äärmise kiirusega ja toovad võidu sellele poolele, kel on kiiremad masinad ja mõjuvam meeskond.

KUSTA JAAGUPSONI külaajutt

2.

Ega mina ole nüüd suur kirjamees ega midagi ja kirjutamata seegi lugu oleks jäänud minu poolest, aga eks sai läinud pühapäeval Kõremäe Sassi pulmas poolpurjus peaga sihuke lubadus antud, et ära mina kirjutatan selle Kõremäe Sassi loo, õkva oma peenemate pookstaavidega tõmban teise paberi peale, ja sellep nüüd see lugu siin ongi.

Ega see Kõremäe Sass ole kellegi võõras mees või nii — puha omaküla poiss oli vanasti ja on nüüdki, aga et ta elu vahepeal sihukesed imelikud niksud ja nõksud oli sisse võtnud, see tegi selle poisi üksvahe nagu võõramaks.

Eks see lugu olnud sihuke, et Kõremäe Sassi isa oli popsnik Raeniidu taluservas ja Sass oli ta poeg. Elas ja kasvas see Sass omaküla poistega koos ja ega keegi pidanud teda halvemaks kui teisi. Ei ole meie külas kunagi sihukest moodi olnud, et popsipoega peetakse perepojast vähemaks. Meil ikka selle peale vaadatakse, mihuke on mees ise ja kas ta annab muud moodi kõik täismehesnitid ja kraadid välja.

Jo noh — Sass oli ikka täitsamees küll. Oli ikka turja mehel ja oli ikka nutti kah ja kui ikka külavainul vahel kiige all laulma sai hakatud, siis Sass virutas sihukest vägevast passi, et vana Jeremiaski — too kõster — kiitvalt pead noogutas ja ütles, et sel poisil ikka seda va' häälekest on, et pane teine või konsistooriumi suureks lauljaks õppima. Aga no kus nüüd sihuke mees nagu Kõremäe Sass konsistooriumi peale saab! Ega talupoisil ole muud kui rühma tööd teha ja vaata aga, et õigel ajal hommikul üles saad ja adrapea kätte haarad.

Aga ei Sass kaua maal püsinud. Ühel ilusal päeval oli teine nagu tina tuhka linna kadunud, ja kui vana Kõremäe Andruselt küsiti, et kus poeg on, siis vana Andrus ainult laiutas käsi. Oli kadunud nagu vits vette Sassist-poiss. Egan'd muud, aga külarahvas teadis rääkida, et kõik see lugu, see Sassi äkiline ärakadumine ja puha, et see tulnud sellest, et Sass oli ühel õhtul Raeniidu valgepatsilise peretütre Almaga ajanud kosjajuttu ja vana Raeniidu Mihkel oli peale trehvanud ning siis oli maailma madinaks läinud.

Oli see nüüd kuidas oli, aga kadunud oli Sass sellest päevast nagu tina tuhka ja Alma silmad paistisid ka nagu äranutetud olevat. Aga noh — kes seda kõike nüüd nii täpisealt enam tagantjärele nii klaarilt teabki jutustada.

Oma kõva kolm aastat oli sellest juba mööda läinud, kui Sass ära kadus. Vahetevahel kuuldi küll külas räägitavat, et Sass olevat linnas vabrikus tööl ja teenivat päris kõvad rahad. Ei muud olnud temast kuulda kedagi, kuni äkki kevadel Kõremäe Andrese popsionni tuli linnast mees — maailma mürakas ja turjakas, punased vurrud nina all kakis, paun seljas, kepp käes. See oligi Sass — oli teine linnast ära tulnud ja asus jälle isa juure elama.

Ega neid just palju olnud, kes ta tulekut trehvasid nägema, muudkui see Sassi tulek sai kõigile teada sel moel, et vana Andres tuli juba keskhommikul Raeniidule, ähmi täis, ja ütles Mihklile, et kuule, kulla Mihkel, mu poeg tuli linnast koju, aga ma ei tea, mis see on — na imelik paistab teine olevat.

Kuidas nõnna? päris Mihkel.

Andres oli kimbatuses.

Minan'd teda mädanut aru saan — nagu uksest tuli, nii kohe pambu lauale viskas ja muudkui ütles: Tere, seltsimees isa.

Ma jäin suu ammuli vahtima, et nisuke naljakas ütlemine, aga siis tema nagu naeru mühatas ja lausus:

Noh, kas sa hallparunite orjamisest veel tüdinenud ei ole? Kas ikka veel oma tööd ja higi ohverdada Raeniidu vereimejale?

Ei mina mõistnud selle peale muud teha kui tulin tulema. Kuule, vana Mihkel, ma päris kardan kohe, — sihuke punane lips teisel ees ja imeline märk rinnas... Ei tea, kas on õige ogaraks läinud või?

Nõnda, see vana Kõremäe Andres rääkis Raeniidul oma esimese ähmiga ja sealt see Sassi tagasituleku lugu läkski laiali. Alul teised külanooremad pidasid asja nagu pooleldi naljaks või nii, aga pärast tuli ikka välja, et Sass oli linnas läinud päris punaseks kohe. Kus oli mees vedanud kaasa maailmatu hulga punaste lendlehti ja kõik, ja kui mõne vana sõbraga kokku sai, nii kohe kukkus „hallparuneid“ ja „buržuisid“ kiruma.

Küll imestasid teised ja vangutasid päid, et mis põrgut selle mehe sisse selle kolme linnas oleku aataga on läinud, aga ega see midagi muutnud.

Ainult seda teadsid rääkida külaeidid, et Raeniidu Almal silmad jälle olnud nutetud, kui ta Sassi kojutulekust ja punaseks muutmisest kuulnud, aga noh — mine sa igakord tea uskuda seda naiste juttu.

Aga Sass, jah, oli ikka päris punane. Talle käisid linnast igal nädalal suured raamatud ja lehed koju, Kõremäele, ja seal see Sass siis uuris ja puuris neid ja muudkui aga püüdis isaga rääkida ikka sellest, kuidas tuleb teha maailmarevolutsiooni ja et kuidas kõik kaitseliidud ja puha olevat kodanlaste värk töölistklassi mahasurumiseks.

Aga kui sihukest juttu aeti, nii vana Kõremäe Andres ikka läks Raeniidule rettu, nagu ta ise ütles.

Ühel päeval Sass käis vallamajas ja ütles, et tahab pidada koosolekut. Et temal, kui vabariigi kodanikul, on kõik kodanikuõigused ja sõnavabadus ja puha ja et tema võib pidada koosolekut kah niipalju kui tahab.

Heakene küll, ei minan'd taha siin pikalt kõike seda asja seletada, ainult niipalju ütlen, et asutas see Sass pärast seda koosolekut ühe seltsi või jumal teab mis asja, nimega „Peravalla rakuskäte ühing“. Ega seal küll nüüd palju liikmeid olnud, aga neli-viis vabadikepoissi oma vallast, kaks rätsepa- ja pagariselli lähedalt alevikust ja paar lihunikupoissi naabervallast. Sass ise sai esimeheks või komissariiks, nagu rahvas teda hakkas kutsuma — kohe linnast tuli selleks puhuks suur kõnemees kohale ja koolimaja ette platsile seati punased lipud üles. Ja kutsuti kõiki võitlema maailma rahu eest ja relvad maha viskama.

Sa jumaluke küll, no küll siis Sass sai äkki suureks meheks. Kui põllul või kus tahes tööl oli, siis mitte kohe ei rääkinudki peremeestega, ainult Roobiku Villuga kõneles mõned sõnad, sest Roobiku Villul oli ka punane lips ees.

Ja nisuke naljakas see Sass veel oli, et oli ta siis kus kohal või missuguse töö juures tahes, ei tema mitte üks tõrts rohkem ei liigutanud oma käsi-jalgu kui ainult kaheksa tundi. Ühtelugu tal oli kell kaasas ja selle pealt rihtis nii täpisealt selle aja välja, et nagu üks viis minutit või nii ajast puudu jäi, nii hakkas kohe hobust adra eest lahti rakendama, et muudkui kaheksa tunni möödumisel saaks täpselt kodu poole minema hakata.

Ühekorra aga Sassist-mehel kell oli vist jäänud seisma ja mees kündis ikka edasi — see oli parasjagu sügisene kõrrekünni aeg — olgugi et kaheksa tundi juba oli täis. Jumal teab, kui kaua ta veel nii oleks künnud, võib-olla nagu ristiinimesedki õhtuni välja, aga siis ta äkitselt märkas, et päike on juba metsaveerul.

Kus siis Sass krahmas taskust kella, vahtis ja sihtis seda, pani teise kõrvagi juure ja siis kukkus kiruma.

Ja läks ometi, sindrinahk, koju, jättis hobused koos adraga väljale ja seletas ise, et tema on niigi teinud ületunde, rakendagu nüüd hobused lahti kes aga tahab. Eks siis vana Andres pidigi minema ja hobused lahti rakendama.

No eks muidugi sellest sai jälle palju juttu ja nõõkimist, aga Sass sellest mitte kohe teinud väljagi.

Teised külapoised vaatasid seda Sassi-lugu kogu aja pealt ja mõtlesid, et näis, millal see üle läheb. Aga kui nad nägid, et Sass oma punastele rakuskätele pühapäeviti ikka pidas kõnesid, siis otsustati Sassiga rääkida üks mõistlik jutt.

Ühel päeval Arusoo Jüri — ta meil kaitseliidus rühmapealikuks, läks ise Sassi juure.

Kuule, Sass, vana sõber, mis sinuga õige on? Miks oled nii mossis ja turris ühtelugu ja teed oma nalja nende raiskuläinud alevipoistega. Sa, Sass, oled ju ikke meie kamba mees ja puha. Tule kaitseliitu, seal on kõik su vanad sõbrad ees. Võib-olla vajab isamaa meid kõiki kord — eks oli sinugi kohus tõsta siis relva meiega koos selle vastu, kes ähvardab hävitada meie kodu!

Aga ei Sass sellest jutust teinud väljagi.

Meie, töörahvas, paneme teie relvastatud kodanlikule jõule oma rakuskäte jõu punalippude lehvides vastu, ütles ta.

Kuule, mis sa'nd jamad, Sass. Ühe küla poisid oleme mõlemad, üheskoos oleme karjas käinud, üheskoos kurni lõonud ja puha, ja nüüd sina järsku jumal teab mis punane ja mina — kurnaja. No, kurat, tule vaatame, kumb on enam rakuskäsi, kas sina või mina. Ole ikka mees ja aja mehe juttu!

Aga niisama see lõppiski. Ei Sass jätnud oma tempe.

Raeniidu Almal olid päris pahad päevad. Ju ta sest Sassist ikka pidas küll, aga nüüd, kus Sass on imekometiga tervele vallale nagu na' naerualuseks saanud, ei tohtinud ta poissi enda ligigi lasta. Ja see tegi Alma kurvaks ning murelikuks.

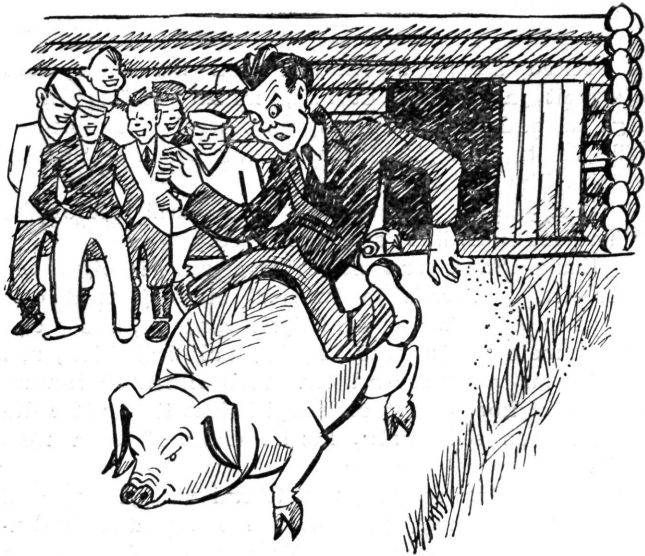
Aga ühel päeval hakkas külapoiste keskel midagi käärima. Jüri käis Jaani pool ja sosistas sellele midagi salamahti kõrva sisse, Jaan käis Peetri pool ja nõnda edasi, ikka ringirastast. Ja ühel õhtul Arusoo Jüri tuli Raeniidule ja kui Almaga jäi nelja silma alla, rääkis talle midagi, mis tüdruku põsed nagu moonid pani õhetama.

Eks paar päeva hiljem Sass sai kirja, mille oli kirjutatud Alma. Ja seisis seal kirjas sedasi, et, armas Sass, olen saanud kõik su kirjad kätte. Sinuga isakodust põgeneda ma küll ei taha, aga tule laupäeva öösel meile, siis räägime. Et tule laudal akka, ma ootan sind seal. Ja tule nii hommikul, aoajal, ma võib-olla enne ei saa toast välja. Et teised magavad siis kõige magusamat und.

*

Pühapäeva varahommikul Sass kobiski Raeniidu aidal akka, endal süda puperdas sees nagu vastlapäeva vurr. Ta hüüdis tasakesi: Alma, Alma, ja kui vastust ei saanud, astus aeglaselt heintes edasi. Ta astus sammu, kaks, kolm...

...Ja siis kadus äkki pind ta jalge alt. Ja kukkus siis Sass alla sealauta ja õkva vanale orikale kaksi selga. Orik rõhatas korra ja pistis siis nagu nool vastu pooleldi praokili olevat laudaust, lükkas selle

lahti ja tormas õuele, ehmatusest kokkunud Sass seljas.

Õuel aga seisis maailma kari külapoisse nagu maa alt kerkinuna väljas ja kui orik oma koormaga välja jõudis, siis läks lahti sihukeseks naeruks, et kole kohe kuulata. Sass, häbist punane, katsus, kuidas kiiresti minema sai, aga tagantjärele kuulis ta veel Männiksoo Augusti hüüdvat:

Ei mina seda teadnud, et sel Peravalla punakaardil on ka ratsavägi!

6.

Aga imelikult see sea seljas sõitmine mõjus Sassile. Küllap ta vist sai aru, kelle mängitud see vingerpuss oli, ja see vist mehe pani mõtlema.

Oma kõva pool aastat oli sellest kõigest mööda läinud, kui vana Andres jälle Raeniidule tuli ja heameelest särades rääkis, et Sassile hakkab jälle terve aru pähe tulema. Et kui eile õhtul postiga linnast jälle lehti ja kirju tuli, Sass läks maruvihaseks, pildus kõik paberid segamini ja viskas ahju. Ja siis hakkas kirja kirjutama. Kellele, seda Andres ei teadnud, aga arvas, et küllap vist sinna punastele sakstete linna.

Ja nii see oligi. Sassil kadus punane lips, mees ise muutus ka hoopis teiseks. Ta oli jälle peaaegu nagu see endine Sass, omaküla poiss ja täitsamees. Oma alevipoisid oli ta juba ammu maha jätnud ja „Peravalla rakuskätest“ polnud midagi kuulda. Ja tööd hakkas tegema Sass nagu teisedki inimesed — ikka nii kaua kui paras põllumehe tööpäev nõuab.

Aga kõigele pani krooni pähe veel see, et ühel õhtupoolel Sass ise läks Arusoo Jüri poole ja laskis enda panna kaitseliitu kirja.

Kurat teab, mis nad mulle seal linnas sisse söötisid, rääkis ta. Aga ma nüüd alles tunnen, kui loll ma olin. Andke andeks, kallid sõbrad, mu lapsetükid. Oleme jälle täitsamehed — nagu ennegi!

Ja nõndaviisi Sassist saigi jälle korralik poiss ja sõpradel ja kõigil oli sellest heameel, sest Sass oli turjakas mees ja muidu hea iseloomuga. Oma punased vurrututsud laskis ta kohe maha ajada ja oli maailmatu tore mees.

*

Ega mul nüüd enam suurt midagi rääkida ole. Ma vist alul ütlesin, et olin Kõremäe Sassi pulmas?

Noojah. Kelle muuga tal siis pulmad olid kui Alмага! Sest egas Sassil midagi muud viga olnud kui et oli lasknud endal ainult linnas pea segamini ajada.

Aga iga haigus ju läheb mööda.

Tallinna Vastastikku Vastutavate Ametnikkude Ühing

Asutatud 1920. a.

Tallinnas, V. Pärnu maantee 6. Telefon 458-66.

Soovitab oma liikmete hulgast

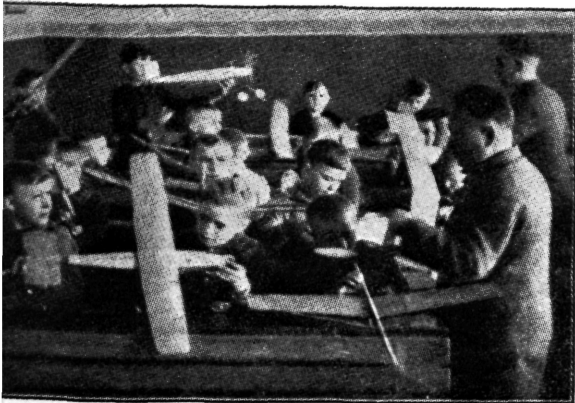
ärijuhte,
raamatupidajaid

laeka- ja laduhoidjaid,
inkasseerijaid jne.

ja vastutab nende kätte usaldatud varanduste eest.
Vastutuskapital seisab Tallinna börsikomitee valve all.

ESIMESI LENNUK-MUDELITE HARRASTUSI EESTIS

Mudeleid ehitamas.

Noored, lennuk-mudelite lennuvõistlused on teie ala! See pärast hoolitsege, et see väärselt võiks kõigile tõestada, mida noored suudavad ja oskavad. Pidage silmas, et üleriiklik mudelite lennuvõistlus peetakse Tallinnas 5. juunil s. a. ja valmistage oma mudelid seks ajaks startimisvalmeiks.

Noored kotkad, teie lennuk-mudelite valmistamise võistluse tähtpäevaks on 20. mai, seega juba üsna lähedal. Ärgem viivitagem!

Noored teel „lennuväljale“.

Uuenduste ja suurte leidude juure sammutakse väikeste esemete kaudu. Mudelite juures katsetatakse enne kui võiakse hakata ehitama miljoneid maksvaid uusi masinaid, laevu, lennukeid. Alati oleme kuulnud, et uued merehiiglased — ookeanil rekorde püstitavad uued liinilaevad — ennem on nõudnud aastapikusi ettevalmistavaid katsetamisi mudelitega väikesel veekogudel, ja kui siin on saavutatud tagajärgi, siis alles asutakse ehituse juure ja — uus liinilaev jõuab Euroopast Ameerikasse jälle nii ja nii mitu tundi kiiremini kui ta eelkäija. Sama lugu kordub kõikjal, ka lennukite ehitamise alal.

Lennuk-mudelite ehitamine on tõusnud eriti hoogu sel puhul, kui ümbruskond on hakanud tundma huvi lennuspordi vastu üldiselt. Pärilennukit omada ei ole kerge, sest see lõbu maksab palju, praegu aga — kel meist siis on raha kergel käel loopida? Uus lennuharu — mootorita lennu sport — on nõudnud endale järjest suuremaid õigusi ja saanud ka õigused kätte. Juba tunnustatakse selle lennuharu tähtsust, kuigi ta esialul ehk ainult asjaosaliste kitsamas ringis hankis endale eluõiguse. Praegu aga leidub Saksamaal, kus mootorita lennu sport vist küll rohkem kui ühelgi teisel maal on leidnud teed rahva sekka, suur hulk küli, linnakesi, kus kogu elanikkond ühel või teisel teel on seotud lennuspordiga. Tänaval näeb vaevalt isikut, kel puuduks nõõpaugus lennuühingu märk, kui seal just ei ole tegeliku lenduri märki. Ükski suurem rahvapüha ei möödu ilma et lennuspordist kuidagi temas leiaks avaldamist. Koguni perekondlikud koosviibimised — neil vähemalt jutuaineks on perepeogade-tütartade lennuk-mudelite konstrueerimise motiivid, pereisa mootorita lennuki ehituse plaanid. Ja pereemad — need kõnelevad siis ka toiduvalmistamise retseptide kõrval lennukite jaoks keedetava külma liimi valmis-

tamise retseptidest, lennukite katmiseks tarvitatava riide imbutamise retseptidest ja uuesti leiutatud riide kokkuõmblemise viisidest ja paremustest. Siis aga minnakse talu aasale, lennutatakse mudeleid ja näidatakse kohti, kui kaugele tunaeilse soodsa ilmaga jõudis vanema poja mudel ja kus kohal isa oma „plaaneriga“ viimati maabus. Külakõrtsi laua taga seisavad au sees õllekruuside kõrval mudelid, mida vaadeldakse, mille üle vaieldakse ja mille valmistamiseks jagatakse vastastikku oskusi.

Suure tähenduse evib lennuk-mudelite ehitamine koolitundides, kus pisikesed Jütsid ja Mintsid avaldavad oma oskusi käsitöös, ja kus siis suurel vahetunnil ja pärast tundide lõppu suure rüsinaga tõtatakse kooli naabruses asuvale vainule, kust mäeveerult lennutatakse tunnis valmistatud uudisteoseid lõbusa kilkamise saatel. Kogu selle lõbu tulemused — mees-tekas kasvanud koolijütsid ei tarvitse enam raisata aega lennuasjanduse teooriaga tutvumiseks, vaid — vastupidi — nad toovad ellu juba suure teadmiste tagavara, milline on seda suurema väärtusega, et see on omandatud praktilisel teel, tähelepanekute varal. Ja nii sammutakse kergeimini uue ja järjest suuremat eluõigust võitva liiklemisvahendi — lennuasjanduse — tundmaõppimisele ja ta arendamisele.

Meie Eestis oleme sel alal algajaiks, nagu meil mõneski tegevusharus on alles tulnud pingutustega sammuda algusteed. Kuid huvi tunnevad meiegi noored ja vanad, oleks vaid võimalusi. Praegu on möödunud esimene staadium sel teel. Tallinna õhuasjanduse ühingu propaganda instruktor on käinud peagu kõikide linnade koolides mudelite valmistamiseks juhiseid andmas, samuti on korraldanud erilisi loenguid noorte kotkaste malevkondades. Tulemused avalduvad eelolevail lennuk-mudelite võistlustel, kuid agarus,

milline noorsoos on tekkinud lennuk-mudelite ehitamise vastu, laseb oletada elavat võistlustest osavõttu. Jääb vaid kahetseda, et kogu Eesti noorsugu täiel määral ei saa sellest huvitavast tegevusalast võtta osa, kuna eriti maanoortel on raskem saada tarvilist materjaali, kummi, lakki, liime. Kuid ei või siiski olla kindel, et võistlustele ka mõni metsadetagune noorte kotkaste rühm või agaram koolipoiss ei saada oma meisterteost ja rekordi võistlustel ei võta endale. Oleme ju linnaski näinud, et kummi saamise takistusest aitas üle too kaitseliidu pealik, kes oma autorat-ta vooliku, mis näis küllaldaselt elastsena, löikas vajalise pikkusega kumminiitideks, ja vähemalt esimesed katsetused selle kummiga võimaldasid saavutada küllaldast tagajärge noortel kotkastel.

Mudelite võistlused on tulemas mitmel pool lennupäevade kavas ja üleriiklikus ulatuses toimuvad nad Tallinnas 5. juunil Tallinna Õhuasjanduse Ühingu poolt korraldatavatel lennupäevadel.

Üleriiklike lennuk-mudelite lennuvõistluse tingimuste kohaselt võivad võistlusest võtta osa kõik mudelid, mis valmistatud noorte poolt kuni 18 a. vanuses. Võitjaks tulevad kolm mudelit: 1) parim mudel kaugus- ja kestuslennus, 2) milline mudel lendab parima kauguse ja 3) milline mudel lendab parimini kestust. Nendele on pandud välja väärtuslikud individuaal-auhinnad Tallinna Õhuasjanduse Ühingu juhatuse, Noorte Kotkaste peavanema ja õhukaitse ülema poolt, kuid lisaks nendele on tulnud ja vist tuleb veelgi üsna meelepäraseid auhindu igale noorele konstruktorile, millele lõpuks veel on määratud kolm tasuauhinda võistluse korraldajate poolt.

Ja mida peab siis nende võitmiseks suutma?

Tingimuste kohaselt tuleb noorel endal valmistada lennuk-mudel, milline suudab katta lennul vähemalt 25 meetrit, et pääseda üldse võistlustele. Vanemad võivad küll mudeli valmistamisel anda nõu, kuid ei tohi tegelikult aidata. Nii valmistatud lennuk-mudel viiakse (või viib valmistaja selle ise, kui ta soovib kohale sõita, milleks antakse esimese võistluse puhul 50% sõiduhinnaalandus) stardijoonel ja mudel saab punkte järgmiselt: 25 m annab võistlevale mudelile 10 punkti ja iga järgnev meeter 1 punkti juure (0,5 m = 1 m, alla selle = 0). Kestus 10 sek. annab 10 punkti ja iga sekund lisa annab jälle punkti juure. Ka lennu suund on mõõduandev ja samuti maandumise korrapärasus: nii stardijoonel tõmmatud perpendikulaarist 25 m kaugusel kõrvalekaldumine kuni viis meetrit ühele või teisele poole ei tule arvestamisele, kuid iga järgnev viie meetri piirides võtab punktide arvust 2 punkti maha. Mudeli kuue lennu kestus (kolm lendu kauguse, kolm lendu kestuse määramiseks) märgitakse ka maabumised, ja kui korrapäratuid maabumisi on üle poole, siis iga korrapäratu maabumine üle poole võtab maha kaks punkti, korrapärane üle poole annab 2 punkti juure.

Kui võistlusmudelite ehitajad neid punkte on tähele pannud ja arvestanud oma mudelite juures selle ehitamisel, siis jääb vaid üle otsida üles oma ligem võistlustoimikonna usaldusmees — nende nimed on aval-

Auru-värvimine, keemiline pufastus, kiirpressimine, plisseerimine ja dekateerimine

Hoff-Man's Method

*Apteegi t. 1
tel. 430-10*

*Niguliste t. 6
tel. 436-77*

Osakonnad:

*Tartus, Rüülli tän. 11 ja Promenadi tän. 4
Pärnus, Vilmsi t. 12*

Därvitakse, pufastatakse ja pressitakse

*kõiksugu siid-, plüüs-, sammet-, villaseid
ja puuvillaseid riideid*

Töö vilunud eriteadlaste juhatusel.

Hinnad odavad

Hinnad odavad

datud ajalehtedes — ja sellele anda üles oma mudel ning täita vastavad osavõtu planketid. Ühtlasi annavad usaldusmehed ka ligemat informatsiooni võistluste kohta ja nende juures saab tutvuda võistlusmäärustega.

Noored kotkad aga võtavad võistlusest veel eriliselt osa, kuna nende oma organisatsioonis toimub enne lennuvõistlust veel võistlus lennuk-mudelite valmistamiseks, millele ka auhindu on välja pannud kaitseliidu ülem, Noorte Kotkaste peastaap ja Tallinna Õhuasjanduse ühing, pealeselle viiele valmistajale veel tasuauhinnad ja võimalus lennuvõistlustel tulla kohtadele ja omandada seega veel teisigi auhindu. Siin on mõnedes Noorte Kotkaste rühmades tehtud palju ettevalmistusi, nii Tartus, Tallinnas, Rakveres, Viljandis, Pärnus, kuid ka veel peagu igas teiseski linnamalevkonnas on enam või vähem töö käimas. Muidugi ei tähenda see veel, et kõik need mudelid tulevad võistlema, sest harjutustel on juba paljud suutnud muutuda rusudeks, kuid tugevamad tulevad omadega välja ja sammuvad võitjatena rahvahulkade ees. Aga milline Noorte Kotkaste üksus on tagajärjekam töös — kas Tartu Treffneri rühm, kas Viljandi või Tallinna enda rühm? Praegu siin ei saa küll veel otsust langetada ei ühe ega teise poole. Ootame juunikuu algust, eks siis näe.

Ja samuti üldvõistlustel — kes on võitja, kas Tallinnas tegutsevad noorte lennuringid, kas Noorte Kotkaste üksused-liikmed, või langevad peavõidud osaks (Järg lk. 294.)

KALEVI MALEVKOND UUE LIPU ALL

Naiskodukaitse Kalevi jaoskond. Ülal esinaine pr. E. KURVITS.

Kalevlaste pere on tunnud ennast alati kodumaa poegadena. Kodumaa saatus on olnud igal kalevlasel südamel, ta rõõmud ja mured — need olid ühtlasi ka Kalevi rõõmudeks ja kurbusteks.

Sini-must-valge Eesti lipp sai ka Kalevi lipuks, kaksteist tähte vapiosaks, üksteist maakondadele, iga-

Lippu annetades soovivad Linnad kalevlasile püsivat tahet sama innu ja teadlikkusega jätkata endi peale vabatahtlikult võetud ülesannete täitmist. See lipp peab olema meid ühtlaseks perekas kõitvaks vastastikkuse armastuse ja usalduse sümboliks, mille alla tahame koguneda nii headel kui ka halvadel päevadel. Ta virgutagu otsima ja leidma meid ümbritsevast uusi väärtusi ja olema alati jõulised saama üle igasugustest raskustest!

Meid kõiki seob ühine eesmärk — olla vääriline liili meie kodukaitstes.

Kõik õilis ja ilus meie kauni kodu heaks!

*E. Kurvits,
Kalevi naiskodukaitse jsk. esinaine.*

ühele üks — ja kaheteistkümnes — väliseestlasile, neile, kes kaugelt näevad kodu kasvavat.

See oli Kalevi esimene lipp.

* * *

Puhkes vabadussõda. Kodumaa saatus oli hädas. Laialipillatud kalevlaste pere koondub oma lipu

Leitn. V. PAJUSSON, Kalevi malevkonna pealik.

Kapten B. ABRAMS, Kalevi malevkonna pealiku abi.

ümber, et viimse meheni võidelda kodumaa hea käekäigu ja olemasolu eest.

Palju langes kalevlasi lahinguväljadel, nende kirste, mähitult lippu, kandsid kaasvõitlejad puhkepaika. Ühise lipu all elati kaasa kõik mured ja rõõmud.

1. detsembril varitseb * * * kodumaad jälle hädaoht. Seekord on vastaseks sisemine vaenlane, omad — eestlased — õonestavad kodumaa sisemist rahu.

Jälle nagu üks mees koguneb kalevlaste pere oma lipu alla, et astuda välja nüüd juba mitte sõjaks, vaid kaitseks ja valvelolekuks kodumaa siserahu ja julgeoleku eest. Koondutakse kaitseleitud malevkonda. Seltsi lipp saab malevkonna lipuks.

* * *

„Lindad“, naiskodukaitse Kalevi jaoskonna liikmed, mõlgutavad mõtteid, et muretseda Kalevi malevkonnale uus sümbol — lipp. Ajad on rasked, kuid visa hing ja kindel tahe saavad kõigist raskustest üle. 1. mail, ilusal kevadilmal, näeb uus lipp esimest korda päevavalgust. Sini-must-valge ja kaksteist tähte on jälle tähiseiks.

Lipu annetamisel 1. mail Kadrioru lossi ees.

Linda annab Kalevile lipu.

See lipp on uueks sümboliks selle igavese legendi kajastuses.

Ühise lipu all sammuvad Linda ja Kalev tulevikule vastu, andes sõna võidelda viimse veretilgani kodumaa eest.

Esimesi lennuk-mudelite harrastusi Eestis

(Järg 292 leheküljelt.)

noortele välispool kõiki neid organisatsioone? Või jäta-
vad noored meistrid oma meisterteosed esitamata ja
ilusad auhinnad jäävad ootama energilisemaid ettevõt-
jaid? Viimane on küll vaevalt usutav, pealegi jääksid
noored siis ilma nendele võidu tuleku puhul võimalda-
tavast lennust pärislennukil Tallinna või võimalusel
oma kodulinna kohal — ka selline lisatasu on kavatsu-
sel anda lennuk-mudelite ehitajaile-võitjaile.

Vanad noorte meistertöid imetlemas.

Nii sammume siis meiegi praegu mudelite valmis-
tamise ajajärgus, ja kuigi see esialgu on vaid noorte
lõbuks ja nendele esialgsete teadmiste andmiseks lennu-
teooria alal, siis ei oleks sellest enam kaugel astuda
samm mootorita lennukite mudelite ja „plaanerite“
eneste valmistamise juure. Ja kui noored on praegu
mudelite valmistajaiks, siis ei ole võimatu ka noorte
vanemate huvi selle küsimuse lahendamiseks ja oma ea
ja majanduslike võimaluste piirides ka ühisteks ette-
võteteks mootorita lennukite ehitamise vallas. On ju
see lennuspordi haru meie kitsastele oludele veel
kättesaadav ja sobiv meie künkmaastikele. Eks suure-
mad ühingud, kel jõudu on mootoriga pärislennukite
muretsemiseks, siis tegele ja aita edasijõudnuid ja edasi-
jõudmist väärivaid isikuid mudelite purjelennukite val-
last viia ligemale pärislendurite oskustele ja võimis-
tele. Niisugust rada oleme sunnitud sammuma samuti
nagu seda sammuvad kõik meie eelkäijadki sel alal.

Esimeseks ülesandeks ja sammuks on ja jääb seega
ikkagi noorte ettevalmistamine lennuasjandusele, võist-
luste kaudu selle tegevusharu õhutamine ja võistluste
läbiviimine meie oludele vastuvõetavaimal kujul.

J. Tederson,

T. O. Ü. propaganda-sektsiooni
noorte toimkonna sekretär.

KALALE!

Nii mõnelegi paistame veider rahvas olevat ja nii mõnigi murrab pead probleemi kallal: kas paistame veidrad seepärast, et me nii tahame olla või et me teisiti ei oskagi olla. Kuid see on niisama hea kui katsuda lahendada küsimust, kas enne oli kana ja siis alles muna või vice versa. Sest meid, kalastajaid, on ju igast vanusest, soost, igasuguse iseloomu ja mõtlemisviisiga. Kalastamine on meile külge sündinud või juhuse, tahte või olukorra sunnil saanud omaseks. Oleme kas psühhoanalüütikud, professorid, loomakauplejad, kindlustusseltside agendid, koolipoisid, kärumehed, doktorid ja vahest isegi naised.

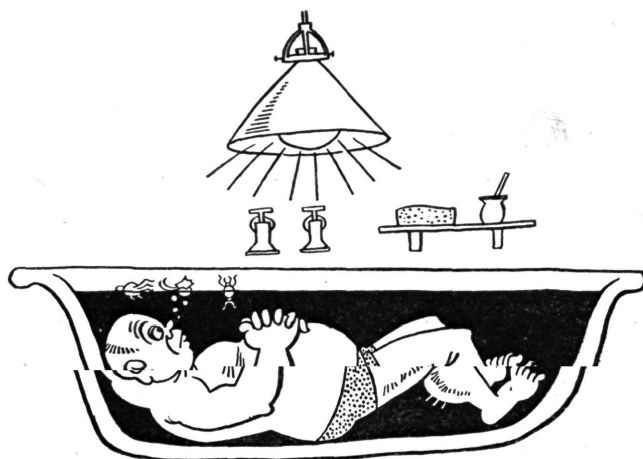
Tuleb meeles mulle väike jõgi, kuhu igal laupäeval pärast lõunat ilmub väike grupp, et alata võitlus lõbusate forellidega. Kõik seal on asjatundjad, kõik vanumatud kärbssekasvatuse poolehoidjad, kes räägivad vaid kaladest, söövad kalu, näevad und kaladest ja kalastades veedavad kogu kaks päeva. Kas vihm või päike, soe või külm, ikka on nad seal. Ja kõigist kõige püsivam, kõige vaimustatum ja kõige suurema õnnega on üks proua. Ta on väga poisilik ja võtab kalastamist äärmiselt tõsiselt. Igal reedel, keskööl, ta ilmub oma mehega. Varahommikul nad lähevad juba kalastama, ja neid ei näe enne kui õhtul hilja, kas kerge või raske saagikotiga, nii nagu jumalad seda olid tahtnud. Sama kordub järgmisel päeval. Ja öösel nad sõidavad minema, et esmaspäeval jälle linnas tööl olla.

Kuid kõik kalastavad naised ei ole niisugused. Tuleb meeles naine, kelle tähtsaimaks atribuudiks kalastamise juures on romaaniikesed, mida ta ahnelt loeb, kuna kalad samas nina veest välja pistavad. Tal on jalas suured saapad, seljas raske linane riietus, ja alati on tal kaasas õng, mida ta aga kunagi ei tarvita. Nii käib ta ringi otsides mõnusat kohta, ja kui selle leiab hakkab kohe lugema ja puhkama, sest pole ju naljaasi palaval päeval raskete saabastega paar kilomeetrit maha käia, isegi siis mitte, kui seda tehakse puha kaalualandamise põhusel.

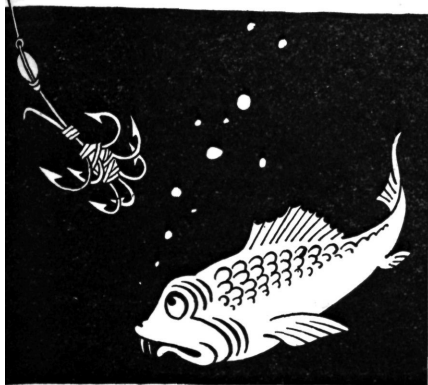
Jaa, meid on kõiksuguseid. Kuid „sügavuse kodanik“ polegi nii kerge olla. On vaja seks palju püsivust ja kõva tagumikku, mis suudaks välja kannatada kauast

istumist kaldal või paadis. Kui otsustate kolmeks päevaks minna kalale, peate oskama leppida mõttega, et te võib-olla ei saa ainsatki kala. Ja teil peab ikkagi teatud huvi asja vastu olema ja vaimustust, nii et teil kahju pole õngele raisata kas või sadakond krooni.

Mõned meist murravad pead selle kallal, missugune jahu oleks kõige otstarbekohasem kalasööda valmistamiseks. Teistele aga ei paku sööt kuigi suurt huvi, ja neile on see ükskõik, millega nad lähevad kalastama.

Kindlasti on meie hulgas ka küllalt liialdajaid ja veidraid. Nii tunnen üht pangadirektorit, spetsialisti forellipüügi alal, kes oli kindlas arvamises, et forellid teatud liiki putukaid võtavad parema meelega kui teisi. See mõte vaevas teda. Ja ühel pühapäeval ta täitis oma supelvanni veega, riputas selle kohale heleda elektrilambi, mis päikese aset pidi täitma, käskis naist pärast paar putukat vanni visata, ja ise kadus vee alla. Ta idee oli, nagu näete, putukaid observeerida kala vaatekohast ja siis kirjutada suur teos oma observatsioonidest. Kuid ta ei olnud säärase tööga harjunud, ja uppumishädaoht sundis teda peagi töö pooleli jätma. Ometi ei tahtnud ta oma ilusaist kavatsusist loobuda. Nii ta tellis endale akvaariumi kõrgeil jalgedel ja klaaspõhjaga. Nüüd ta võis rahulikult seal all lamada ja vaadelda putukaid, mida ta assistent vette viskas, vett vahete-vahel hambaharja varrega kergesti liigutades. Ometi näisid putukad altpoolt vaadates niivõrd sarnased üksteisele, et direktor jõudis otsusele, inimsilma ja forelli silma konstruktsiooni vahel pidavat olema suur vahe, ja nii ei saavutanud ta oma vaadlustega midagi.

PÄRNU~

EESTI KAUNEIM KUURORT

Päikeseküllane, kaitstud liivarand.
Idealseim kosutuskoht lastele. ∴

Ravitakse:

jooksjahaigusi, naistehaigusi, südame-
haigusi, veresoonte lubjastust jne.

**Kõik hinnad on
suuresi alandatud.**

Lähemalt aadressil:

PÄRNU SUPELINSPEKTOR.

**Laialised võimalused sportimiseks,
staadion, tennisväljad jne. ∴ ∴ ∴**

Kunstlike putukate küsimus on väga tõsine ega maksa ühtigi selle üle naerda. Neid putukaid on väga mitmet liiki ja nad on samas austuses nagu pärslaste seadused. Mõned neist tõestavad oma headust sellega, et juba sajandi jooksul on meelitanud suuri forelle. Seepärast uurivadki professionaalid ja amatöörid, mis aineist ja kuidas valmistada kunstputukat ja -kala. Peetakse lugu jänese nahast, paabulinna sabasulest, kuldfasaani õlasulest, kuid kõige rohkem hinnatakse eriliselt kasvatatud kukkede kaelasulgi, sest need omavad soovitud värvi ja nõtkuse.

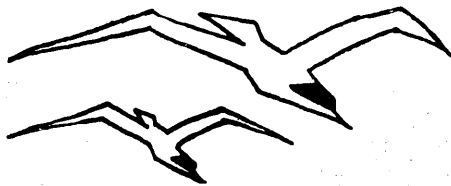
Ainult mõni üksik suur kalastusentusiast teeb endale ise kõik kunstputukad ja -kalad. Harilikult ostetakse neid juba valmitena ärides, kus neid müüakse ühes kõiksugu teiste kalastamisel tarviliste atribuutidega. Ja katsuge kord mõnd niisugusesse ärris sattunud kalastajat sealt ära kutsuda! See oleks tõesti väga palju ütlev eksperiment.

Kõigele vaatamata ei vääri meie, kalastajad, ometi seda reputatsiooni, mille osaliseks me tavaliselt saa-

me. Kuigi me vahest natuke liialdame, ega me seepärast veel ole valetajad. Kogu maailm narrib meid, miks ei võiks ka meie vahest teisi natuke narrida?

Kuid viimasel ajal on siiski hakatud rohkem saama aru kalastamishuvist. On hakatud hindama kalastamist ka hoopis teisest küljest. Kui läheme kalale, siis mitte ainult seepärast, et söömiseks püüda kalu, mitte ainult, et me kodused meile käivad närvidele, mitte selleks, et tahame raha raisata kõiksugu õngedele ja kunstputukale, ei, me peame minema kalale.

Vana mängu — Elu — igapäevased pingutused, ruttamised, kärad, tõuked, mured lähevad iga aastaga suuremaks ja inimesile koormavamaks. Kui paljud ei väsi ja jää alla ses mängus! Seepärast on otse möödapääsmatuks perioodne vaimne puhkus sootu teises olukorras. Ja võime vaid õnne soovida neile, keda kohtame õngedega jõgede ja järvede ligiduses, neile, kes koju tulles toovad kaasa puhunud meele ja vahest ka mõne kala või paar.

Kaitseliidu töö ja elu

Kaitseliidu 1932. a. üleriiklikud raskejõustiku võistlused

30. aprillil ja 1. mail s. a. peeti Valgas kaitseliidu üleriiklikud raskejõustiku võistlused Valga maleva korraldusel.

Võistlused toimusid kahes klassis: algajaile ja edasijõudnuile. Osavõtjaid 128 malevast 10 malevast. Võistlus oli väga pinev. Purustati 6 senist kaitseliidu rekordi ja seati üles uued normid ühe käega tõukamises, missugune ala sel aastal esmakordselt kaitseliidus oli võetud võistluskavasse.

1932. a. kaitseliidu tõstemeistreiks tulid (rebinine ühega, tõukamine kahega):

Algajate klass: Sulgkaal — Tars, Arved, — Valga malev — 175 kg. Kergekaal — Auksmann, Albert — Tallinna mal. — 225 kg. Kesikkaal — Tomp, Karl — Valga mal. — 245 kg. Poolraskekaal — Riksa, Arnold — Harju mal. — 230 kg. Raskekaal — Linnas, Alfred — Järva mal. — 225 kg.

Edasijõudnute klass: Sulgkaal — Kask, Alexander — Pärnumaa mal. — 233,75 kg. Kergekaal — Mürk, Peeter — Valga mal. — 252,5 kg. Kesikkaal — Kukk, Leonhard — Tartu mal. — 297,5 kg. Poolraskekaal — Mitt, Alfred — Tallinna mal. — 255 kg. Raskekaal — Orav, Otto — Järva mal. — 240 kg.

1932. a. kaitseliidu meistrid greeka-roma maadluses.

Algajate klass: Kärbeskaal — Kassmann, Rudolf — Harju mal. Sulgkaal — Hermann, Egon — Harju mal. Kergekaal — Jussi, August — Harju mal. Kergekesikkaal — Pihlakas, Martin — Harju mal. Kesikkaal — Lipp, Theodor — Valga mal. Poolraskekaal — Kruusement, Otto — Harju mal. Raskekaal — Krünler, Otto — Harju mal.

Edasijõudnute klass: Kärbeskaal — Fuchs, Eduard — Tartu mal. Sulgkaal — Urm, Johannes — Tartu mal. Kergekaal — Toots, Adelbert — Tartu mal. Kergekesikkaal — Laan, Osvald — Tartu mal. Kesikkaal — Kullisaar, Karl — Tallinna mal. Poolraskekaal — Litsak, Elmar — Tartumaa mal.

Üldkokkuvõtte järgi saavutasid osavõtjad malevad paremuse järgi punkte: I — Tartu — 104 p., II — Harju — 89 p., III — Järva — 76 p., IV — Valga — 72 p., V — Tallinna — 35 p., VI — Pärnumaa — 27 p., VII — Tartumaa — 23 p., VIII — Võru — 11 p., IX ja X — Sakala ja Viru — kumbki 2 p.

Läinud võistlused, mis viidi läbi ladusasti ja asjalikult, näitavad, et huvi selle spordiala vastu kaitseliidus aina kasvab ja et siin rühhib hoolega edasi nii maa kui ka linn.

Noorte kotkaste juhtide nõupidamine

Nõupidamise koosoleku päevakorras seisis viisteist punkti, millest paar vähema tähtsusega tuli lükata järgmisele koosolekule, kuna kogu päeva kestnud koosolekul kõiki küsimusi ei jõutud läbi kaaluda. Olulisima tähtsusega oli laagrite küsimus, kus tuli kooskõlastada malevate laagrite tähtajad, millede ühtelangelisel oleks tekkinud puudus vastavaist instruktoreist-juhtidest. Laagreid korraldavad kõik malevad ja nii on kõik pühapäevad juunis-juulis laagrite all kinni, kuna augustis arvatavasti tulevad mõned üksikud laagrid, kuivõrd suvel nende vajadus selgub. Suuremas enamuses on laagrid kolme- ja kahepäevased, sest maa-poistest noored kotkad ei saa kuidagi pikemaks ajaks laagri tulla. Ka õppelaager tuleb peastaabi korraldusel kuskil Tallinna lähedal, kus juhid välja koolitatakse, kuid koht ja aeg ei ole veel kindlaks määratud. Kestusele tuleks see umbes kuine, kusjuures osavõtt on perioodidena kuus päeva või nädal, nii et igal juhul oleks võimalik laagrist osavõtt siis, kui tal selleks avaneb võimalus. Ühtlasi oli ka küsimuse all esindusrühma koostamine külaskäiguks teiste organisatsioonide laagrisse. Küsimus jäeti peastaabi lahendamata.

Noorte peastaap on asunud organiseerima näituse jaoks materjaale, mille kaudu vajaduse korral oleks võimalik seltskonnale tutvustada noorte tööd ja tegevusalasid. Igale malevale anti üle album fotode jaoks, milline teatud aja seisab malevas ja kuhu selle aja jooksul asetatakse malevate fotod, mille järele need saadetakse peastaabi näitusele asetamiseks.

Noorte kotkaste rühmade arv on kasvanud niivõrd, et üks instruktor ei suuda enam aastas iga rühma juures käia üht korda, mispuhul leiti väga soovitavaks teise instruktoriga ametisse rakendamine, kuigi soovita-vaimaks peeti kõigile malevaile ühe instruktoriga andmist. See lahendus ei leiaks siiski teostumist majanduslike takistuste tõttu.

Võistluste asjus, millised peastaabis välja töötatud ja osalt väljatöötamisel, leiti vajaliseks mõningad parandused, kuna peeti soovitavaks käsitöövõistluse „Staabi kirjutuslaua sisseseade“ tähtaega lükata sügisele ja „Alati valmis“ läbiviimist pikendada maikuu lõpuni.

Kaitseliidu peastaabil on valmimas üldine kodule, kuhu tuleb sisse ka noorte kotkaste osa, millist arutati ja esitati mõningad sooviavaldused, samuti võeti vastu majanduslike küsimuste korraldamiseks mõningad sooviavaldused.

Noorte haugaste perede asutamise puhul peeti läbi-rääkimisi nende ellukutsumise aluste, noorte haugaste vormi ja nende antavate tegevusaluste kohta.

Noorte kotkaste salgapealike kuresed Nõmmel

Nagu peagu kõigis noorte malevais, nii annab ka Tallinnas end tunda puudus vilunud juhtidest, kes oskaksid noori kotkaid juhatada nende mitmekesiseis tegevusis. Mõõdunud aastal korraldas Tallinna noorte malev suurema kursuse salgapealikuile, mille kava koostati nii, et ta andis esmajoones noortele vajalised teadmised nendelt nõutavate katsete sooritamiseks ja sellele lisaks juhtidele kuuluvaid eriteadmisi. Kuna aga Nõmme malevkond siiski asetseb niivõrd kaugel, et noortel ei ole võimalik igal nädalal kaks kuni kolm korda Tallinna sõita, siis malevkond neid kogu ulatuses ei saanud kaasa teha. Seetõttu organiseeris malevkond enda algatusel tarvilises ulatuses kavaga n.-n. „salgapealike kooli“, millest osa võtmas hulk noori kotkaid, kes praegu on salgapealikuiks või kelledest on tulevikus loota salgajuhte. Kursuste korraldajaks on malevkonna staap, tegelikuks juhiks kotkas Koop. Harjutusi peetakse pühapäeviti, kuna siis õpilased selleks on enam-vähem vabad ja kuna ainult sel päeval on võimalik kasutada kooli ruume. Ruumide ja kooskõimise

kohagi puudumine annab Nõmme noortele kotkastele end valusasti tundi ega lase mõndki head kavatsust teostada.

Pildil grupp kursuslasi Nõmme Hiiu koolimaja juures, nende keskel malevkonna pealik koolijuhataja Fluss.

Teinimetusele saadetud Eesti Kirjandus

Skaudi käsiraamat, koostanud H. Mihelson, Tartu skautide maleva pealik. Raamat on üsna pisikeses taskuformaadis, seega praktiline, kuid väikesed leheküljed ei lase tuua palju materjali. Autor on siiski 72 leheküljel annud kõik, mis vähegi võimalik, ja teenib seega oma maleva vanema prof. Paldrocki sooja saatesõna. Sisuks skautlikke andmeid, märkide ja vormi kirjeldusi, ülevaateid Eesti skautide maleva organisatsioonist, skaudi kombeist, ka mõningaid joonistusi. Piiratud ruum ei ole autoril võimaldanud raamatu sisu teha jutustavaks, mis poistele oleks olnud vastuvõetavam mõneski osas. Raamatu hind 30 senti.

Aino Kallas: Maroko võlus. Väikesed kirjad Marokost. Kogutud teosed IX. Piltidega kriitpaberil. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

A. Kallas on kirjutanud „Maroko võlus“ kahes keeles, soome ja eesti keeles, sellega tõestades ka väliselt, et ta on niihästi soome kui ka eesti kirjanik. Teos kujutab Põhja-Aafrika elu, kuid mitte edasiruttava reisikirjeldusena, vaid ta pakub laiu pilte sealset inimesist ja oludest. Ka on sellele teosele võõras reisikirjelduste kuivus; seesemel loeme elavat ju-

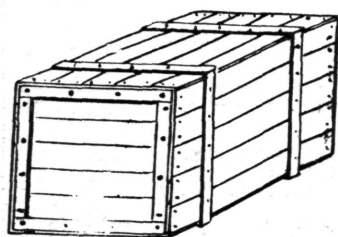
tustust, kus antakse edasi inimtüüpe, sündmusi ja sealse elu omapärasusi. Isegi Eestit on Marokos: nii praktiseerib eduga Marrakeš'is eesti arst ja sama linna ühes haaremis leiab autor Lutheri vabriku tooli.

„Eesti Kirjanduse“ sisuregister 1906—1930. Toimetanud O. Urgart. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus. 104 lhk., 3 kr.

Kuukiri „Eesti Kirjandus“ on oma 25-a. ilmumisaaja jooksul toonud rikkaliku hulga artikleid kirjanduse, keele, ajaloo, rahvaluule, rahvateaduse, muinasteaduse, hariduselu, kunsti jne. alalt; sisaldab ka palju eluloolisi ülevaateid tähtsaist tegelasist. Need kirjutused on kasulikud igähele, kes neilt aladelt tahab saada teateid. Kellel on „Eesti Kirjanduse“ kõik aastakäigud, see saab küll otsides artikli juure, kuid see nõuab palju ajakulu ja teinekord jääb otsitav ka kahe silma vahele. Kellel aga „Eesti Kirjanduse“ aastakäigud puuduvad, sellele jääb rikkalik materjal üsna kättesaamatuks. Praeguilmunud sisuregister sisaldab alade järgi kõigi artiklite nimestiku, tuues lõpus kõigi isikute nimed, kes „Eesti Kirjanduses“ on kirjutanud või kelle üle on kirjutatud. Seega siis igäüks võib kiiresti üles leida teda huvitavad artiklid ja neid kasuga tarvitada.

EHITUSHOOAJAKS

valmistan mehhaanil.
teel läbikuivast ma-
terjaalist

aknaid,
uksi,
treppe
j. n. e.

Munakaste,
pakk-kaste,
šokolaadikarpe.

Soovitud moodsus,
saetud, hõõveldatud,
punnitud j. n. e.

Hea töö eest vastutan.

Hinnad võistluset.

Ins. T. H. SEISLER

mehhaaniline puutööstus ja kastivabrik

Tondi tän. 16, kõnetr. 456-74.

Kõige paremaid

krohvmatte

ostate kõige soodsamini

Tallinnas, Viljandi t. 9, telefon 455-41.

P. M. Prick.

Tellige „Kaitse Kodu!“.

Kõige täielikum ja odavam ostukoht on

M. SALM'i & J. HORM'i

TSEMENT- JA SAVITEOSTE TOOSTUS

Tallinnas, Roopa t. 23, tel. 20-17, ja Paldiski 6, tel. 428-85

Ehitusmeistritele, ettevõtjatele, majaomanikkudele, talu-
pidajatele ja omavalitsustele: **ahjupotid, telliskivid**
ja ahjusavi. Tsemendist kaevu-, kanali-, silla- ja
kraavitorud, tsemendihituste õõneskivid, korsina-
kivid, katusekivid, põrandaplaadid, hauakastid
mitmes suuruses j. n. e.

Suvehooajaks

suur valik riidekauba uudistest

A. Laamann'i

riidekaupl. Väike Karja 8.

Telefon 436-64.

Soovitan:

Inglise valget plekki	J. C.
„ „ „	X
„ „ „	XX
„ „ „	XXX
„ „ „	XXXX

Inglise tina, lattides ja pankades. Tsingitud I-a Inglise katuseplekki
10 kuni 14 lb.

V. VUNDER,

Tallinn, S. Patarei nr. 6. Telefon 441-22.

Igasuguseid villaseid ja puuvillaseid riideid ostate kasulikult

KODUMAA VABRIKUTE RIIDEKAUPLUSEST

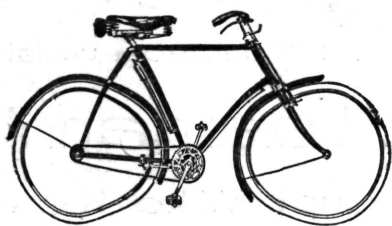
HEINRICH TOFER

Tallinn, Suur Karja tän 15. Telefon 445-23.

Kaitseliitlasile,
Naiskodukaitsele,
Noortele kotkastele,
Kodutütardele

vormiriiet
iga seltsi alati laos.

Müük soodsail tingimustel suurel ja väikesel arvul.

Tuntud, parimate vabrikute

JALGRATTAD on

„WANDERER“, „BRENNABOR“,
„SWIFT“ ja „HOPPER“.

lõa ratta eest kirjalik vastutus.

AUTOKUMMID, Ameerika

„KELLY-SPRINGFIELD“ vabrikust,

sõidu-, veoautodele, omnibustele.

AUTO osad, farbed, materjaalid.

Inglise „Rexine“ **kunstnahk, katteriie**.

Inglise „Hoffmann“ **KUULLAAGRID**.

LIER & ROSSBAUM

Viru tän. 7. Tallinn.
Telef. 433-33.